

BRU

Brussel voor jou

EEN UNIEKE KENNISMAKING MET JE HOOFDSTAD

'KOM BRUSSEL
ONTDEKKEN!'

101
culturele
tips!

4 taaie clichés: kloppen ze?

Kriskras door wijken en buurten

Hoe rijk is Brussel?

Brussel maakt school!

Gewesten? Gemeenschappen? Taalwetten?

Welkom in Brussel

Brussel, dat is vandaag een lappendeken van bevolkingsgroepen en culturen. Een stad met enorme kansen, geconfronteerd met grote uitdagingen. Iedereen moet daarom intensief samenwerken om van Brussel een stad te maken die nog mooier, beter en aangenamer is.

Door de jaren heen heeft Vlaanderen in Brussel een stevig Nederlandstalig netwerk uitgebouwd. Het is actief in cultuur, onderwijs, welzijn, jeugd, noem maar op. Met dat netwerk kiezen we resoluut voor samenwerking en partnerschap. Samen met andere bevolkingsgroepen bouwen we mee aan een interculturele stad, waarin de diverse gemeenschappen elkaars eigenheid leren begrijpen en respecteren.

Brussel bruist en parelt, leeft en vibreert - dat zul je in deze brochure wel merken. Het is een opwindend laboratorium van samenleven, waarin Vlaanderen zijn rol volop wil blijven spelen.

Veel ontdekkingsplezier!

Pascal Smet
Vlaams Minister van Onderwijs,
Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel

Meer informatie over deze brochure?

Vlaamse overheid, Coördinatie Brussel, Boudewijnlaan 30,
bus 20, 1000 Brussel, T 02 553 56 28, brussel@vlaanderen.be,
www.vlaanderen.be/brussel

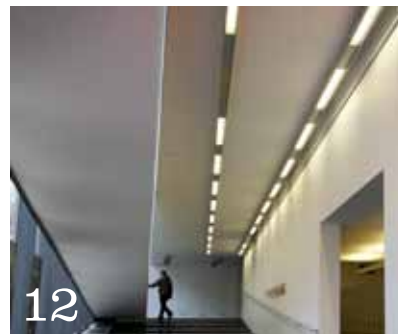
Colofon Verantwoordelijke uitgever: Ann Steenwinkel,
teamhoofd Coördinatie Brussel. Redactie en realisatie:
Jansen & Janssen Customer Media, www.jaja.be.

Advies: Team Coördinatie Brussel en Onthaal en Promotie
Brussel. Foto's: Christophe Vander Eecken.

Depotnummer: D/2010/3241/204

04

12

20

26

32

BINNENIN

- 04 Brussel verkend:** Met de geschiedenis in het achterhoofd: een ontdekkingsstocht door wijken en buurten.
- 12** In Brussel valt altijd iets te beleven. Proef van de bruisende culturele mix: **Brussel intercultureel.**
- 20 Werken en leven:** Brussel is economisch rijk en sociaal arm. Maar het is er prettig wonen!
- 26 Jong in Brussel:** Hoe het Nederlandstalig onderwijs school maakt en waarom Brussel zo'n boeiende studentenstad is.
- 32** Brussel een politiek kluwen? We gidsen je door het labyrint: **Taal en bestuur** in Brussel.

Interviews met

Tony Mary	04
Leo Timmers	14
Leen De Bolle	15
Anouk De Vroey	25
Willem Bosmans	29
Jolijn Swinnen	31
Madeleine Ki Shi	35

Taaie zinnekes

Brusselaars worden wel eens Zinnekes genoemd, naar het Brusselse dialectwoord voor straathond. Lang geleden werden zulke bastaardhondjes in het smerige water van de Zenne gegooid om ze te verzuipen. Veel hondjes konden zich redden: het Zinneke is een overlever, het symbool van de Brusselse identiteit, een kruising van Vlaams, Waals, Italiaans, Spaans, Arabisch, Engels, Duits of welk bloed dan ook.

Sinds 2000 wordt om de twee jaar in mei de Zinneke Parade gehouden: in een carnavaleske optocht zetten de 19 Brusselse gemeenten hun beste beentje voor. Aan de spectaculaire Parade gaat een lang creatieproces vooraf: in elke wijk slaan bewoners, scholen, verenigingen en kunstenaars de handen in elkaar. Niet te missen!

De iris?

Het embleem van Brussel - de iris, een moerasbloem - verwijst naar de ontstaansgeschiedenis van de stad, aan de drassige oevers van de Zenne. In de middeleeuwen was Brussel omringd door moerassen vol goudgele irissen. De iris is het embleem van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, en ook de Vlaamse Gemeenschapscommissie heeft de bloem in haar wapen, samen met de Vlaamse leeuw.

180

Dat is het aantal talen dat in Brussel wordt gesproken. Niet slecht voor een stad van 1.048.000 inwoners. Niet te verbazen dus dat 41 procent van de gezinnen taalgemengd is. Overigens zijn er in Brussel 45 verschillende nationaliteiten die elk meer dan 1000 inwoners tellen - althans volgens de recentste volkstelling (2001). Intussen zijn het er zeker nog meer dan 45.

TONY MARY OVER 'ZIJN' BRUSSEL

'Brussel

- 1 Brussel
- 2 Sint-Joost-ten-Node
- 3 Schaarbeek
- 4 Evere
- 5 Sint-Lambrechts-Woluwe
- 6 Sint-Pieters-Woluwe
- 7 Oudergem
- 8 Etterbeek
- 9 Watermaal-Bosvoorde
- 10 Elsene

is uniek'

'Brussel is de enige kosmopolitische stad die België heeft', zegt Tony Mary. 'Zijn meertaligheid en multiculturaliteit zijn unieke troeven. Brussel is ons venster op de wereld en onze economische motor. En het is ons sterkste merk.'

Tony Mary heeft een succesvolle carrière als topmanager achter de rug, was gedelegeerd bestuurder van de VRT en is meer dan ooit een hartstochtelijke ambassadeur van Brussel. "Ik ben in mijn carrière vijf keer uit België vertrokken", zegt hij. 'Ik ben er vijf keer teruggekeerd – enkel en alleen voor Brussel. Het heeft de voordelen van wereldsteden zoals Londen en Parijs, maar dan op mensenmaat, compacter.'

Unieke mix

'Ga maar na. Je vindt er burgerlijke buurten, zoals hier in Elsene, maar ook landelijke wijken zoals in Sint-Agatha-Berchem en residentiële zones zoals in het zuidoosten. Alles ligt er heel dicht bij elkaar: de volkse Marollen, de Afrikaanse sfeer in Matonge en de luxe van de Louizalaan. Brussel is ook veel groener dan buitenstaanders denken. Je vindt er gezellige parken en tuinen, maar ook het Zoniënwoud en zijn uitloper, het Terkamerenbos. En je moet echt eens de prachtig gerestaureerde tuinen van de Terkamerenabdij bezoeken.'

Tony Mary woont in Elsene – een gemeente van 6 vierkante kilometer waar maar liefst 169 verschillende nationaliteiten zijn geregistreerd.

'Brussel is een meertalige en multiculturele stad geworden. Als je de samenstelling van de bevolking bekijkt, zie je een unieke mix. De "autochtone" Belgen zijn nog goed voor 44 procent. De rest valt uiteen in twee groepen. Aan de ene kant heb je wat je de traditionele migratie zou kunnen noemen: de stroom van Spanjaarden, Portugezen, Noord-Afrikanen, Turken en Oost-Europeanen die vooral sinds de jaren 50 naar Brussel zijn gekomen op zoek naar werk – vaak slecht betaald werk. Sommigen hebben zich geïntegreerd, anderen zoeken hun weg.'

'Aan de andere kant heb je de migratie die samenhangt met de internationale rol van Brussel: ambtenaren van de Europese Unie en de NAVO, lobbyisten, juristen, journalisten, noem maar op. Dankzij die internationale rol blijft Brussel onze economische trekker en heeft het een unieke merkwaarde – Brussel is wereldwijd bekend, wat je van Vlaanderen niet in die mate kunt zeggen. Als Europese hoofdstad trekt Brussel hoogopgeleide mensen aan die financieel erg draagkrachtig zijn. Ze geven Brussel een enorme dynamiek. In Brussel vind je een culturaanbod dat zich met dat van de grootste metropolen kan meten.

De Muntshouwborg is echt een van de beste operahuizen ter wereld. En Bozar – het Paleis voor Schone Kunsten – trekt intussen meer dan 1 miljoen bezoekers per jaar.'

Laboratorium

'Aan dat rijke aanbod dragen Nederlandstaligen meer dan hun steentje bij. Denk maar aan het Kaaitheater en aan de Koninklijke Vlaamse Schouwburg (KVS), die bruggen slaat naar het multiculturele Brussel en naar de Franstaligen. Of aan de Ancienne Belgique (AB), een gerenommeerd podium voor internationale pop en rock. De Nederlandstalige cultuur is in Brussel zo sterk en aantrekkelijk omdat ze zich niet opsluit. Ze duikt onder in de interculturele mix van Brussel. Zo hoort het ook.'

'De wereld wordt intercultureler. Dat merk je ook in Antwerpen en Gent, en straks ook in de rest van Vlaanderen. In Brussel moet je blind zijn om dat niet te zien. Om je soepel in Brussel te bewegen, moet je drietalig zijn. Persoonlijk vind ik dat het onderwijs zich aan die nieuwe realiteit moet aanpassen. Dat is de enige manier om onze kinderen op de multiculturele wereld voor te bereiden.'

- 11 Ukkel
- 12 Vorst
- 13 Sint-Gillis
- 14 Anderlecht
- 15 Sint-Jans-Molenbeek
- 16 Koekelberg
- 17 Sint-Agatha-Berchem
- 18 Ganshoren
- 19 Jette

Brussel: stad en gewest

Als we het in deze brochure over Brussel hebben, bedoelen we het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest. Dat wordt gevormd door de 19 Brusselse gemeenten. Een van die 19 is de stad Brussel.

Als mensen over de stad Brussel praten, hebben ze het wel eens over de vijfhoek. Daarmee bedoelen ze het stadscentrum, dat wordt begrensd door de grote lanen van de kleine ring. De stad Brussel is groter dan de vijfhoek (postcode 1000). Hij bestaat ook nog uit Laken (1020), Neder-Over-Heembeek (1120), Haren (1130), het zuidelijke deel Louiza-Roosevelt (1050) en de Europese wijk (1040).

Vraag een Vlaming uit Hasselt of Brugge wat hij van Brussel vindt, en de meningen vliegen je om de oren. Dat Brussel vuil en onveilig is, bijvoorbeeld. Of dat niemand er Nederlands begrijpt. Clichés bij de vleet, maar kloppen ze ook? We legden er vier voor aan Tony Mary.

KLOPPEN ZE?

Vier taaie clichés over

1

Brussel is een vuile stad.

'De reinigingsdienst, Net Brussel, werkt behoorlijk en levert grote inspanningen. Met relatief groot succes – maar niet in elke buurt. Armoede brengt nu eenmaal verwaarlozing met zich mee. En zwerfvuil blijft een groot probleem. Waarom laten mensen troep rondslingeren? Het zal wel te maken hebben met gebrek aan respect, aan burgerzin, aan opvoeding. Een groter probleem vind ik stilaan de staat van de wegen in Brussel. In sommige buurten waan je je in een derdewereldland!'

2

Brussel is niet om aan te zien, zo lelijk.

'Er zijn prachtige wijken platgegooid, dat weet ik ook wel, en je ziet nog wel stadskankers. Maar je moet echt eens op je gemak in Brussel rondwandelen. Met het hoofd omhoog, zodat je alle gevels kunt bewonderen. Je vindt hier fraaie staaltjes van alle mogelijke bouwstijlen, op die van de renaissance na misschien. Je moet er wel oog voor hebben – of krijgen. Een tip: neem eens deel aan een van de stadswandelingen die Brukselbinnenstebuiten organiseert. De bril van Horta, bijvoorbeeld: een wandeling doorheen de architectuurgeschiedenis, met de nadruk op art nouveau: met classicisme, eclecticisme, art deco, Expo 58-stijl... Je kijkt je ogen uit.'

3

Brussel is onveilig.

'Brussel is een kosmopolitische stad in de 21e eeuw. Al bij al is het een erg veilige stad. Ik reis frequent met de tram en de metro en voel me niet onveilig. Je moet natuurlijk geen domme dingen doen. Je laat beter geen spullen in je auto liggen en in sommige buurten en metrostations ben je beter op je hoede. Maar dat leer je snel. Er bestaat natuurlijk wel criminaliteit in Brussel, en die heeft veel te maken met werkloosheid en schrijnende armoede. In de arme wijken – Sint-Jans-Molenbeek, Kuregem, Schaarbeek – zitten veel jonge mensen zonder werk. Dus hangen ze op straat rond, met alle gevolgen vandien. Ofwel worden ze apathisch, ofwel zoeken ze uitwegen in illegaliteit en criminaliteit. Als je het geboortecijfer in die kansarme buurten ziet stijgen, mag je niet bij de pakken blijven zitten.'

Brussel

4

In Brussel kun je met je Nederlands nergens terecht.

'Dat is niet zo. Als je Nederlands praat, word je correct bejegend. De tijd dat Franstalige Brusselaars elke Nederlandstalige een boer noemden, is allang voorbij. Je moet wel beseffen dat Brussel een meertalige stad is, waar tientallen talen worden gesproken. Als je hardnekkig eist dat iedereen je in vloeiend Nederlands te woord staat, zul je je ergeren. Zelf spreek ik iemand altijd in het Nederlands aan, maar ik ben tevreden als ik merk dat mijn gesprekspartner moeite doet om mij te begrijpen. Van een Poolse ober of een Turks winkelmeisje zal ik niet eisen dat ze me in het Nederlands antwoorden.'

De clichés voorbij met

Op zoek naar betrouwbare en actuele informatie over Brussel? Het Brussels Informatie-, Documentatie- en Onderzoekscentrum brengt ze bij elkaar: www.briobrusssel.be

HET ONTDEKKINGS-PARCOURS

Wat doet Tony Mary als hij buitenlandse kennissen over de vloer krijgt die Brussel willen leren kennen?

'Als ze voor het eerst in Brussel komen, probeer ik ze wat historisch besef mee te geven. We gaan eerst naar het archeologisch museum aan de Coudenberg, vlakbij het Warandepark. Daar stond ooit het paleis waar de hertogen van Bourgondië resideerden, tot de troonsafstand van Karel V. Ook de Orde van het Gulden Vlies vergaderde er. Toen al was Brussel ontgensprekelijk de hoofdstad van Europa. Dat paleis is later helaas afgebrand. Archeologen hebben de resten blootgelegd van de Aula Magna, de staatsiezaal. Indrukwekkend!'

'Daarna wandelen we naar de Kleine Zavel. Daar kun je heel goed het conflict uitleggen dat in de 19de eeuw België heeft verscheurd: de strijd tussen liberalen en katholieken. Tegenover de kerk liet de liberale burgemeester Buls een soort anti-kerk inrichten, met 48 bronzen beelden van oude ambachten. Van het Vossenplein – net buiten de oude stadswallen – gaan we naar het Justitiepaleis, waar je een weids uitzicht hebt op Brussel. Dan is het tijd voor een pintje in het Goudblommeke in Papier, ooit het stamcafé van surrealisten zoals Magritte. Natuurlijk laat ik hen ook de Grote Markt zien, en de prachtige, met glas overdekte Sint-Hubertusgalerijen, de oudste en mooiste winkelgalerijen van Europa. En daarna gaan we iets eten in een echte Brusselse brasserie, Aux Armes de Bruxelles. Wat ik daar eet? Kalfshersentjes met tartaar, en daarna vol-au-vent. Mijn gasten mogen gerust iets anders bestellen...'

In wijzerzin, van linksboven:
Dansaertstraat, Archiduc,
Watermaal-Bosvoorde,
Vossenplein, Europese wijk,
Kanaalzone (midden) en
Vlaamse Steenweg

OP WANDEL MET DE GESCHIEDENIS IN HET ACHTERHOOFD

Een lappendeken van wijken en buurten

Benedenstad

Brussel is ontstaan aan de drassige oevers van de rivier de Zenne, in de buurt van het huidige Sint-Gorikspein, vlakbij de drukke handelsroute die Engeland en Brugge verbond met het Rijnland. Daar ontstaat een handelsnederzetting, Bruoc-sella, 'woonplaats bij het moeras'. Werklieden en kooplui woonden er in lemen huizen.

Nu is dat de buurt van de Oude en Nieuwe Graanmarkt en de modieuze Dansaertstraat, met de vele trendy modezaken, kunstgalerijen, antiekzaken, designwinkels. Je vindt er ook de Vlaamsesteenweg, het restant van de oude handelsroute naar Gent en Brugge. De jongste jaren bloeit die straat – met de charmante steegjes eromheen – op als gezellige winkelstraat, met sympathieke bruine cafés als Daringman, Roskam of Monk of restaurants als Viva M'Boma en Le Pré Salé, waar je nog de traditionele Brusselse keuken kunt proeven. Voor velen is de Dansaertstraat en omgeving de meest Vlaamse buurt van Brussel.

Bovenstad

De macht verschanst zich op de heuvels. Op de Coudenberg verrees rond 1100 een stenen burcht die in de volgende eeuwen zou uitgroeien tot een imposant paleizencomplex. Het paleis brandde uit in 1731, maar de vorsten die over Brussel heersen, blijven op de Coudenberg resideren. Op de site bevinden zich nu het classicistische Koningsplein, het Warandepark en het koninklijk paleis, met daarnaast het BELvue Museum, dat een overzicht geeft van de (koninklijke) geschiedenis van België. De Wetstraat ligt wat verderop. De herenhuizen die de elite rond het park had gebouwd, zijn nu ministeries, ambassades, banken: zo blijft de bovenstad de plek van welstand, prestige en macht.

De Zenne

Rond 1860 stroomde de Zenne nog als een open riool door de binnenstad, met aan weerszijden groezelige arbeiderswijken. Nadat een

Van links naar rechts:
bovenstad (Koningsplein),
Warandepark en
Paleis der Natie, viswinkel
aan de Oude Graanmarkt

cholera-epidemie 3.500 doden had gemaakt, liet burgemeester Anspach de rivier overwelven. De krottenwijken maakten plaats voor herenhuizen, hotels en kantoren. Brede, kaarsrechte boulevards, waaronder de Anspachlaan, verbonden het Noordstation met het Zuidstation. Aan die boulevards wordt de Beurs gebouwd, waarrond een nieuw stadscentrum groeit, met onder meer het Brouckèreplein, heel lang een van de populairste uitgaanscentra van de stad.

Leopold II

Rond dezelfde tijd drukt de ambitieuze koning Leopold II zijn stempel op Brussel. Hij wilde van Brussel een grootstad maken die Parijs zou evenaren. Leopold II creëerde een stad met weidse zichtassen en monumentale bouwwerken. Onder zijn bewind ontstaan het Jubelpark, de majestueuze Tervurenlaan, het Josaphatpark in Schaarbeek, de Basiliek van Koekelberg en de Louizalaan, nog altijd een van de

In en rond de Europese instellingen vinden zowat 55.000 ambtenaren, consultants en zakenlui een baan.

meest luxeuzen winkelstraten van het land. Aan de voet van het Koningsplein ontstaat de Kunstberg. Nu vind je daar onder meer

de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten, het Paleis voor Schone Kunsten (Bozar) en de Koninklijke Bibliotheek van België.

Tijdens het bewind van Leopold II wordt ook het Justitiepaleis gebouwd. Daarvoor wordt een deel van de volkse Marollenwijk platgelegd. Gelukkig bleef het Vossenplein bewaard, anders kon je er niet rondneuzen op de gezellige vlooiemarkt die er elke dag wordt gehouden.

Naar het westen

Toen de Zenne overweld werd, verliep het scheepvaartverkeer allang over het Kanaal, ten westen van Brussel. Aan weerszijden van het Kanaal groeide de industrie. De stad – die heel lang binnen zijn oude omwalling was gebleven – brak uit zijn voegen. In het westen groeiden landelijke dorpjes zoals Sint-Jans-Molenbeek en Anderlecht uit tot dichtbevolkte industriële voorsteden. Tienduizenden arme Vlamingen en Walen trokken naar de kanaalzone om er in de fabrieken te zwoegen. Hun kinderen en kleinkinderen bouwen welvaart op en gaan in Laken, Jette, Ganshoren, Sint-Agatha-Berchem of nog verder wonen. De arme volksbuurten laten ze voor de migranten die na hen komen.

Vooraf in de jaren 1950 en 1960 komen heuse migratiestromen op gang. Grootchalige bouwprojecten – voor Expo '58, voor de metro – hebben goedkope arbeidskrachten nodig. Ze komen vooral uit het mediterrane zuiden: Spanjaarden, Italianen, Portugezen, Grieken, Turken, Noord-Afrikanen. Na de val van het

Ijzeren Gordijn komen ook tienduizenden Oost-Europeanen naar Brussel. Al die groepen hebben hun stempel op Brussel gedrukt: Turken in Schaarbeek en Sint-Joost-ten-Node, Portugezen in Sint-Gillis en Elsene (waar je een beeld van de dichter Pessoa kunt vinden), Grieken bij het Zuidstation, Marokkanen in Sint-Jans-Molenbeek en Anderlecht.

Volkse dorpen verstedelijken, worden dichtbevolkt, krijgen inwoners uit alle windstreken. Zo ontstaat een caleidoscoop van geuren en kleuren. Aan de Naamsepoort in Elsene groeit de Matongewijk, met de vele exotische winkeltjes waar je Afrikaanse specialiteiten kunt kopen. Aan de rand van de wijk vind je L'Horloge du Sud, een brasserie die ook debatten en filmvoorstellingen organiseert. Aan het met platanen omzoomde Jourdanplein in Etterbeek maken volkscafés geleidelijk plaats voor duurere eethuizen. Aan de Hallepoort groeit een gezellige multiculturele buurt, met even verder het Maison du Peuple in Sint-Gillis: een oud socialistisch volkshuis dat een cultuurcafé is geworden. In het dichtbevolkte Sint-Jans-Molenbeek ontstaan levendige Marokkaanse buurten, waar je verse groenten, kruiden en vlees kunt kopen. Vlakbij het Noordstation groeit de Brabantstraat uit tot de bekendste Marokkaanse winkelstraat van Brussel.

Kanaalzone

Na het verval van de industrie bloeit de kanaalzone de jongste jaren weer op, aan weerszijden

van het kanaal. Een belangrijk cultuurhuis als het Kaaitheter zorgt voor dynamiek: de gebouwen bewaren hun wat ruige industriële charme, maar ze krijgen een andere bestemming. Thurn en Taxis, een oud en monumentaal goederenstation met reusachtige stapelhuizen werd geklasseerd als wereldmonument en is nu een locatie voor grote evenementen. Vlakbij is een magazijn omgetoverd in een trendy party- en evenementenlocatie: K-nal. Ook in de buurt van de Ninoofsesteenweg groeien allerlei initiatieven, vaak in de alternatieve sfeer. Stilaan maken ze van de grauwe kanaalzone een place-to-be.

Zuid en zuidoost

Ook in het zuidoosten en het oosten breidt de stad uit – niet met arbeidersbuurten, maar met statige patriciërs wijken. Eind 19de eeuw groeit België uit tot de vierde handelsmacht ter wereld. De burgerij viert haar status met zwier en grandeur. Buiten de oude stadsgrens legt ze deftige lanen, parken en squares aan: het Dudenpark, de Maria-Louizasquare, het Leopoldpark. Ze bouwt er statige huizen, met een bel-etage en een mansarde voor het dienstpersoneel, in een eclectische stijl of in uitbundige art nouveau. In de 20ste eeuw gaat de uitbreiding in dezelfde richting verder: Ukkel, Elsene, Etterbeek, Evere (waar het hoofdkwartier van de NAVO is gevestigd), en gemeenten die een paar generaties geleden nog plattelandsdorpen waren: Watermaal-Bosvoorde en de twee

dorpen aan de Woluwe-rivier, Sint-Lambrechts-Woluwe en Sint-Pieters-Woluwe. De nieuwe wijken zijn er doorgaans rianter dan in het westen, met veel groen en open bebouwing. De 19de-eeuwse grandeur maakt plaats voor een stijl die functioneler en zakelijker is.

De Leopoldswijk, ten oosten van het Warandepark, werd rond 1840 gerealiseerd voor een publiek van aristocraten en gegoede burgers: een voorname buurt met imposante lanen, plantsoenen, koetspoorthuizen. Vanaf de jaren 1960 werd de wijk grotendeels gesloopt om plaats te maken voor de gebouwen van de Europese instellingen, met onder meer het Berlaymontgebouw (het hoofdkantoor van de Europese Commissie), het Justus Lipsiusgebouw (waar de Europese Raad wordt gehouden) en het Europees Parlement.

In en rond de Europese instellingen vinden zowat 55.000 hoogopgeleide ambtenaren, consultants en zakenlui een baan. Ze komen uit de Europese Unie, maar ook uit de Verenigde Staten of Japan. De meesten van hen wonen in de buurt of wat verder, in de residentiële gemeenten van het oosten en het zuidoosten.

Zoniënwoud

Ten zuidoosten van Brussel ligt het Zoniënwoud, 4500 hectare groot. Ooit was het veel groter, maar verkavelingen en ontbossingen eisten hun tol. Sommige ontboste zones werden weer beplant met statige beuken, wat het bekende kathedraaleffect oplevert: kaarsrechte

gangpaden leiden je tussen de hoge pilaren van de beuken. Een uitloper van het Zoniënwoud, het Terkamerenbos, is door de Louizalaan met Brussel verbonden. Je vindt er ook wandel-, fiets- en ruitersporen, speelterreinen en picknickplaatsen.

Dat Brussel de groenste hoofdstad van Europa is, is niet alleen aan het Zoniënwoud te danken. Overal vind je tientallen, vaak goed verborgen parken en stadstuinen, van het Josaphatpark in Schaarbeek tot de Koloniale Tuin en de Tuin van de Bloemist in Laken, twee siertuinen van Leopold II. Op een wandel- en fietstraject van meer dan 60 km – de Groene Wandeling – kun je de verrassende diversiteit van parken, bosjes, moerassen en beschermde natuurzones aan de rand van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest ontdekken.

Brussel verkennen?

Ideeën en uitgestippelde ontdekkingsroutes vind je via www.uitinbrussel.be. Handig is ook Brussel XL, een reeks van zeven wandelweethoeftjes over

Brussel. Elk wandelweethoeftje benadert Brussel vanuit een bepaalde invalshoek: literatuur, de intieme en verborgen plekjes van de stad, muziek, sport, architectuur, groen, en films en strips. Elk boekje kost 7 euro. Bestellen kan via www.muntpunt.be.

VLAAMSE SMAKEN IN CULTURELE MIX

Openheid die inspireert

In Brussel bulkt het van de grote en kleine concert- en theaterzalen, ateliers, podia, sportclubs en filmhuizen – stuk voor stuk kansen voor boeiende interculturele ontmoetingen. Dat levert een inspirerende mix op. En daarin zorgen Vlaamse ingrediënten voor extra pit.

Wie aan kunst en cultuur in Brussel denkt, denkt natuurlijk meteen aan de Muntchouwburg. Of aan de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten, waar je beroemde werken kunt bewonderen van Bruegel, Memling, Van Dyck en Ensor. Maar Brussel heeft nog heel wat andere invloedrijke cultuurhuizen. Een deel ervan groeit en bloeit dankzij de Vlaamse gemeenschap. Vlaanderen heeft de voorbije decennia geïnvesteerd in een netwerk van Vlaamse initiatieven die het Brusselse stads- en cultuurleven extra vorm geven.

Bruggen slaan

In Brussel ontmoet Vlaanderen de wereld, met open blik en open armen. Zowel de invloedrijke Vlaamse cultuurhuizen als kleinschalige initiatieven laten zich grondig inspireren door wat de stad te bieden heeft. Ze zijn nieuwsgierig, durven risico's te nemen en zetten in op dialoog en samenwerking met andere gemeenschappen. Zo is de Koninklijke Vlaamse Schouwburg (KVS) van een trefpunt voor Brusselse Vlamingen uitgegroeid tot een multicultureel huis. De KVS slaat bruggen met

het Théâtre National, biedt een podium aan Afrikaanse en Marokkaanse kunstenaars en zet zelfs workshops op in Congo.

Ook het Kaaitheater verkent grenzen. Het presenteert eigen dans- en theaterproducties en nodigt gezelschappen uit binnen- en buitenland uit. De legendarische concertzaal Ancienne Belgique – de AB – programmeert internationale toppers en nieuwkomers, Vlaamse rock, wereldmuziek en andere genres. Met de Franstalige tegenhanger – de Botanique – werkt de AB vriendschappelijk samen: beide concertzalen zetten samen het festival ABBota op. En evenementen en festivals zoals de Zinneke Parade of Couleur Café hebben een aanzienlijke Vlaamse inbreng.

Ook in de wat kleinere Vlaamse initiatieven ontmoeten de verschillende gemeenschappen elkaar. In Daarkom, bijvoorbeeld, het Vlaams-Marokkaans Culturenhuis, of in het Vlaams Afrikaans Huis 'Kuumba'. Of in de 22 Vlaamse gemeenschapscentra, verspreid over de 19 gemeenten, waar alle Brusselaars kunnen proeven van de voorstellingen, concerten, workshops en cursussen die er plaatsvinden.

‘Ongelooflijke mix’

**Illustrator en kinderboeken-
schrijver Leo Timmers heeft
de prikkels van de stad hard
nodig, zegt hij. Zijn tekenstijl
absorbeert en overstijgt
allerlei cultuurverschillen.
Zoals Brussel?**

In 2009 won Leo Timmers voor de vierde keer de prijs van de Kinder- en Jeugdjury, dit keer voor Diepzeedokter Diederik. Zijn werk wordt vertaald in zestien talen – dokter Diederik heet in het Engels Doctor Dean, in het Frans Docteur Alphonse en in het Italiaans Il dottor Curatutto. Leo woont in Jette, samen met zijn vrouw Gina Riti en hun twee dochtertjes.

‘Ik woon vlakbij het huis waar René Magritte heel lang zijn atelier heeft gehad. Bijna al zijn meesterwerken zijn daar ontstaan. Dat doet me wel iets: Magritte is een held van mij, net zoals Hergé. Maar zij zijn niet de reden waarom ik in Brussel ben komen wonen. Gina en ik komen uit Houthalen, in Limburg... Omdat we beiden erg van film en theater houden, gingen we wel eens naar Cinematek of naar het Kaaitheater of de KVS. Stilaan vroegen we ons af hoe het zou zijn om in Brussel te wonen.’

‘Eerst hebben we een jaar of drie in Schaarbeek gewoond. Dat viel erg mee, maar een huis kopen in de buurt zat er niet in. In Jette lukte dat wel. Kinderen hadden we toen nog niet, en we hebben ons wel even afgevraagd of we ze wel in Brussel wilden laten opgroeien. Veel vrienden van ons gingen in de Rand rond Brussel wonen zodra ze kinderen kregen. Maar voorlopig valt het best mee.’

‘Met jonge kinderen in huis staat onze cultuurconsumptie natuurlijk op een laag pitje. Soms logeren ze een weekend bij vrienden, en dan gaan we twee films na elkaar bekijken, pikken een avondje theater mee en een restaurantje, gaan in de Marollen speuren naar vintage meubelen ...’

‘Zou mijn werk er anders uitzien als ik niet in Brussel woonde? Moeilijk te zeggen. In elk geval heb ik de prikkels van de stad hard nodig, die ongelooflijke mix van wat er in zo’n meertalige stad gebeurt, positief en negatief. Brussel is eindeloos verrassend: je slaat een hoek om en je bent in een compleet andere wereld.’

‘Mijn werk is blijkbaar erg internationaal. De markt voor kinderboeken is sterk gesegmenteerd – Franse kinderboeken steken bijvoorbeeld heel moeilijk de grens over. Voor mijn werk is dat geen enkel probleem: het verschijnt in bijna 20 landen, zonder dat lokale aanpassingen nodig zijn. Blijkbaar overstijgt mijn stijl erg makkelijk allerlei cultuurverschillen. Misschien is dat wel een effect van Brussel? In de vele internationale boekhandels hier vind je kinderboeken in alle mogelijke stijlen, uit elke uithoek van de wereld. Misschien sippelen al die invloeden wel in mijn werk binnen?’

Filosofe Leen De Bolle
woont aan het Brusselse
Annessensplein, is
verbonden aan de Vrije
Universiteit Brussel (VUB)
en is medeauteur van
Identiteit en interculturaliteit
(VUBPRESS, 2010).

‘Niet alleen exotisch’

Soms hoor je mensen de multiculturele mix van Brussel prijzen omdat je er zoveel leuke exotische restaurantjes kunt vinden. Dat is natuurlijk zo, maar als je je daartoe beperkt, kom je niet verder dan het genotzuchtige verzamelen van aparte ervaringen – ervaringen die jou en je dagelijkse leven niet ingrijpend veranderen. Het bijzondere van een stad als Brussel is nu net dat het vreemde of andere – het verschil – deel uitmaakt van het leven van alledag: je treft het op straat, in de tram, bij toevallige contacten. Als het je zo dicht op de huid zit, kun je het nog maar moeilijk idealiseren als iets exotisch. Soms zal het vreemde je daarom verwarren, je in onbegrip achterlaten. En dan kun je je afvragen: als ik die ander “echt” zou willen ontmoeten, wat zou dat betekenen? Het boeiende van Brussel is dat de stad ruimte laat voor ontmoetingen die je verrijken, veranderen, doen groeien.’

© vzw Atomium – SABAM Belgium 2010

TIPS VOOR CULTURELE ONTDEKKINGEN

Proeven van een eindeloos aanbod

Als je houdt van kunst, cultuur en sport kun je

in Brussel volop je hart ophalen, het hele jaar

door. Een – helaas véél te korte – tiplijst.

Op avontuur

Natuurlijk moet je op de Kunstberg het MUSÉE MAGRITTE MUSEUM bezoeken, gewijd aan de meester van het Belgisch surrealisme. En de grote musea in het Jubelpark mag je evenmin links laten liggen. Maar waarom zou je niet eens wat avontuurlijker zijn? Vlakbij het Magritte Museum vind je bijvoorbeeld in een prachtig art-nouveaugebouw – een oud warenhuis – het MUZIEKINSTRUMENTENMUSEUM, dat je door de wereld van de instrumenten gidst. Een aanrader is zeker ook het MUSEUM VAN ELSENE: dat biedt een rijk overzicht van de Belgische kunst uit de 19de en 20ste eeuw, maar ook een prachtige verzameling affiches uit het fin de siècle, met de volledige collectie originele affiches van Toulouse-Lautrec.

Een bezoekje waard is zeker het wonderlijke ANTOINE WIERTZMUSEUM, gewijd aan het vaak bizar-monumentale werk van de 19de-eeuwse schilder. Voor tentoonstellingen van hedendaagse kunst kun je vlakbij het Sint-Katelijneplein terecht in DE ELEKTRICITEITSCENTRALE.

In hartje Brussel is er het kunstencentrum de BEURSSCHOUWBURG. In een oude brouwerij in Vorst is WIELS gevestigd, een laboratorium voor hedendaagse kunst. Maar Brussel telt nog heel wat andere verrassende musea. Een

goede gelegenheid om ze te leren kennen, zijn de NOCTURNES VAN DE BRUSSELSE MUSEA of MUSEUM NIGHT FEVER.

Stad vol muziek

BOZAR – het Paleis voor Schone Kunsten – is het grootste kunstencentrum van Brussel. Per jaar krijgt het 1 miljoen bezoekers over de vloer. Het is gevestigd in een prachtig art-decogebouw van Victor Horta, dat grondig werd gerenoveerd. Bozar is een netwerk van tentoonstellingszalen, theaterzalen, multimediazalen en een concertzaal met 2200 plaatsen. Bozar is onder meer bekend door de wereldvermaarde KONINGIN ELISABETHWEDSTRIJD, beurtelings voor viool, piano en zang. In Bozar worden elk jaar meer dan 250 concerten en 20 tentoonstellingen georganiseerd. Als kunstencentrum zet het ook samenwerkingsverbanden op, bijvoorbeeld met radiozender Klara: tijdens KLARA IN HET PALEIS is Klara een dag lang feestelijk te gast.

Muzikale ontdekkingen doe je ook in de MINIEMENKERK: daar kun je 's zomers terecht voor intimistische middagconcerten (Midi-Minimes). Elke laatste zondag van de maand kun je er een Bachcantate beluisteren. En na de renovatie oogt FLAGHEY weer als een glorieuze art-decopakketboot, die opstoot voor boeiende cruises doorheen jazz, klassieke muziek, wereldmuziek en film. »

Buren

De Nederlandse taal en cultuur promoten in Europa en de wereld: dat is de missie van DEBUREN, het Vlaams-Nederlands Huis naast de Muntshouwborg. Het is een gezamenlijk initiatief van Vlaanderen en Nederland en biedt een platform voor debat over cultuur, wetenschap, politiek en samenleving in Vlaanderen, Nederland en Europa.

Filmstad

Wist je dat Audrey Hepburn (Breakfast at Tiffany's) in 1929 in Elsene geboren werd? Vroeger had je in Brussel veel fraaie bioscopen, maar Brussel blijft een filmstad. Het wereldvermaarde Filmarchief (41.000 filmtitels) toont zijn schatten in CINEMATEK (Bozar): voor geen geld kun je daar elke dag naar de film. Ook in CINEMA NOVA kun je films bekijken die je in het commerciële circuit niet te zien krijgt. Daarnaast worden in Brussel tientallen kleine en grote filmfestivals georganiseerd. De bekendste zijn het BRUSSELS FILMFESTIVAL (gespecialiseerd in Europese cinema), het unieke FESTIVAL VAN DE FANTASTISCHE FILM en ANIMA (in Flagey), het festival van de animatiefilm. Filmfreaks die hun dorst willen lessen, kunnen in de Dansaertstraat terecht in het RITS CAFÉ: het café van de gelijknamige film- en theateropleiding presenteert concerten, debatten en films.

Stripstad

Brussel heeft iets met strips: beroemde tekenaars als Hergé (Kuifje), Edgar P. Jacobs (Blake en Mortimer) en Willy Vandersteen (Suske en Wiske) zijn in Brussel

geboren of hebben er gewerkt. De striptraditie blijft springlevend. Het BELGISCH STRIPCEN-TRUM - gehuisvest in een prachtig art-nouveau gebouw van Victor Horta - lokt elk jaar duizenden toeristen. En een STRIPPARCOURS brengt je langs levensgrote striphelden, kleurrijk neergezet op een veertigtal blinde muren.

Jazzstad

Brussel is niet toevallig de stad van jazzlegende Toots Thielemans. Tot diep in de nacht bruist de jazz er, bijvoorbeeld in L'ARCHIDUC, een art-decocafé in de Dansaertstraat, of in THE MUSIC VILLAGE, vlakbij de Grote Markt. In een gerenoveerd treinstation aan de Leuvensesteenweg vind je jazzclub JAZZ STATION. In juli organiseert BROSELLA een gratis folk- en jazzfestival. Eind mei verovert BRUSSELS JAZZ MARATHON de stad: een weekend lang spelen honderden muzikanten in cafeetjes, op pleinen en op grote podia - niet alleen jazz, maar ook latino, funk, rock en blues.

Brussel is de max!

Samen met de kinderen Brussel ontdekken? Dat kan met het kinderwandelboekje *Op vadroe door Brussel*. 'Op Vadroe', moet je weten, is Brussels voor 'op stap'. Regent het? Duik dan een museum in. De meeste musea zijn erg kindvriendelijk: ze bieden workshops, cursussen en andere activiteiten aan. Helemaal voor kinderen bestemd is natuurlijk het KINDERMUSEUM in Elsene. Ze kunnen er een onderzeeër besturen, een vliegtuig bouwen en de held in hun eigen sprookje worden. In het SCIENTASTIC MUSEUM kunnen wetenschappers in de dop experimenteren met

de wetten van fysica en chemie. Fakir spelen? Een regenboog maken? Het kan er allemaal. Als je met de kinderen een leuke voorstelling wilt meepikken, blijft BRONKS een aanrader: geen oubollige toneelstukjes, maar fris en eigentijds jeugdtheater. JEUGD EN MUZIEK BRUSSEL zet ateliers, vakantiecampen, concerten en voorstellingen op om kinderen en jongeren van muziek te leren proeven.

De KIDSFABRIEK (Sint-Gillis) biedt onder meer een kinderatelier, huiswerkklases en speelweken tijdens de vakanties. In de Noordwijk staat het ABC-HUIS: Art Basics for Children. Dat is een open, multifunctioneel pand ingericht voor basisscholen, groepen en families. In het huis vind je een cinema/theaterzaaltje, verschillende ateliers, een kindvriendelijke keuken, een grote studioruimte en de ABC-kantoren. Een aanrader is zeker ook AXIMAX. Dat organiseert sportieve, creatieve, speelse en taalstimulerende activiteiten voor iedereen tussen 3 en 18 jaar.

Al wat oudere jongeren kunnen hun hart ophalen bij de twaalf jeugdhuizen en jeugdclubs die in Brussel actief zijn. Die zijn overigens geregeld te horen op de Nederlandstalige stadsradio FM BRUSSEL. Samen zetten de Brusselse jeugdhuizen elke zomer het muziekfestival BRUKSELLIVE op. Ook de organisatie JES maakt van Brussel haar actierrein, met vormings- en straathoekwerk en allerlei projecten, zoals de ROCKFABRIEK, waar jonge rockers workshops en repetitieruimtes vinden en zelfs demo's kunnen opnemen. En bij de Pianofabriek kun je breakdance, rap of turntablism leren in de SKOOL OF HIPHOP.

www.kidsinbrussel.be

Lokaal en sociaal

De 22 GEMEENSCHAPSCENTRA zijn de lokale

draaischijf van het Vlaamse sociale en culturele leven. Alle 19 Brusselse gemeenten hebben er een en Brussel-stad heeft er ook nog eentje in de deelgemeenten Haren, Laken en Neder-Over-Heembeek. De gemeenschapscentra organiseren voorstellingen, tentoonstellingen, Nederlandse taallessen, enzovoort. Ze fungeren als ontmoetingscentrum en hebben vaak ook een sociale dienstverlening, zowel voor Vlamingen als voor anderstaligen. Bekend zijn onder meer DE VAARTKAPOEN (Sint-Jans-Molenbeek), dat alternatieve concerten organiseert, DE MARKTEN, vlakbij het stadscentrum, en de gerenoveerde DE PIANOFABRIEK (Sint-Gillis), die zich ook profileert als kunstwerkplaats en intercultureel laboratorium.

Sport, actief en passief

Eind jaren 80 was je een waaghals als je met de fiets door het centrum laveerde. Intussen neemt het aantal fietsers zienderogen toe: je ziet ze zelfs in de Wetstraat. Tegelijk maakt de overheid werk van een leefbare fietsinfrastructuur, met fietspaden en uitgestippelde fietsroutes.

Brussel telt talloze sportclubs. Diepzeeduiken, handballen, schaatsen of hockeyen: het kan allemaal in clubverband. Als je die clubs wilt leren kennen, moet je deelnemen aan STADSKRIEBELS, een jaarlijks sportevenement dat wordt georganiseerd door de sportdienst van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en BLOSO. Denksporters kunnen terecht in het fraaie schaaicafé GREENWICH.

Deelname aan de 20 KM DOOR BRUSSEL (in mei) is zo gegeerd dat de 30.000 rugnummers al na één dag zijn uitgedeeld: de start onder de triomfboog van het Jubelpark is dan

ook onvergetelijk. De MARATHON VAN BRUSSEL (in oktober) staat zowel open voor toplopers als voor recreanten. In het Koning Boudewijnstadion

vindt de jaarlijkse atletiekmeeting MEMORIAL VAN DAMME plaats, die al enkele keren werd verkozen tot beste meeting ter wereld.

Een barstensvolle agenda

Je merkt het: in Brussel valt altijd wel iets te beleven. We hebben al enkele evenementen vermeld, maar er zijn er nog honderden andere. Er zijn muziekfestivals zoals het klassieke KLARAFESTIVAL, het festival van hedendaagse muziek ARS MUSICA, het opzweepende wereldmuziekfestival COULEUR CAFÉ op de site van Thurn & Taxis, de gratis lunchconcerten BOTERHAMMEN IN HET PARK (met gratis boterham), het gezinsfestival PLAZEY aan de Basiliek van Koekelberg. Op LES NUIJS BOTANIQUE kun je terecht voor chanson, rock en wereldmuziek. Het stadsfestival KUNSTENFESTIVALDESARTS is een tweetalig festival met theater, muziek, dans, film, opera, plastische kunst, multimedia en performances. De Vlaamse Feestdag (11 juli) wordt in Brussel gevierd met DE GULDEN ONTSPORING, met allerlei activiteiten in de stad en een feestelijke afsluiter op de Grote Markt. In mei wordt elk jaar het IRISFEEST gevierd.

Als je de zomer in Brussel wilt proeven, moet je BRUSSEL BAD bezoeken: in de kanaalzone wordt daarvoor een heus strand aangelegd. Het BRUSSELS SUMMER FESTIVAL (augustus) is uitgegroeid tot een populair multicultureel zomerfeest. Een leuke manier om Brussel te ontdekken zijn de zomerse STADSAPERO'S / LES APÉROS URBAINS: elke vrijdagavond wordt op een andere plek in Brussel geaperitiefd. In de winter kun je

dan weer WINTERPRET meemaken, een sprookjesachtig parcours met kerstkraampjes en animatie van de Grote Markt tot de Vismarkt. Een aparte kijk op Brussel krijg je ook tijdens de AUTOLOZE ZONDAG in september, wanneer het drukke verkeer plaatsmaakt voor de grootste autovrije zone van Europa. Nog in september kruis je maar vast de OPEN MONUMENTENDAGEN aan: in dat weekend worden monumenten en opvallende gebouwen en woningen gratis opengesteld.

Om de twee jaar is er het PASSA PORTA FESTIVAL, een meertalig literatuurfestival georganiseerd door het internationale literatuurhuis Passa Porta en de literaire verenigingen Het beschrijf en Entrez Lire. Tweejaarlijks zijn ook de spectaculaire ZINNEKE PARADE en BRXLBRAVO, een kunstenseest dat bekende en verborgen artistieke hotspots in de kijker zet. En het internationaal festival EURO-PALIA vestigt om de twee jaar zijn aandacht op een land en zijn cultureel erfgoed.

Zin om tijdens je middagpauze Brussel beter te leren kennen en wat van cultuur te proeven? BROODJE BRUSSEL biedt elke maand een uitgebreid menu, met concerten, gegidste stadsverkenningen, museumrondleidingen, workshops, lezingen, enzovoort.

www.uitinbrussel.be

De stadskrant Brussel Deze Week verspreidt elke week een drietalig uitmagazine, Agenda

Brussel blijft de economische motor van België.

Het is een internationaal zakencentrum en een

congresstad van wereldniveau. Zorgwekkend zijn

de hoge werkloosheid en de toenemende kloof

tussen arm en rijk. Een sociaal-economisch profiel

van Brussel in vijf trefwoorden.

EEN PROFIEL IN **VIJF**

Economi

1 Diensteneconomie

Brussel is minstens vier keer hoofdstad: van Europa, van België, van de Vlaamse Gemeenschap en van de Franse Gemeenschap. Daarom is het leeuwendeel van de overheids-administraties er samengebracht. Die centrumfunctie trekt heel wat internationale en nationale instellingen en bedrijven aan, die het belangrijk vinden om zich dicht bij de beslissingscentra te vestigen. Daardoor heeft Brussel veel hooggekwalificeerde en goedbetaalde banen in de dienstensector. De Brusselse eco-

TREFWOORDEN

sch rijk, sociaal arm

nomie is dan ook vooral een diensteneconomie: ruim 85 procent van de banen zit in die sector.

Rond 1900 was Brussel nog de voornaamste industriestad van het land. Eind jaren 1960 begon de trage neergang van de industrie, parallel met de opgang van Brussel als internationale hoofdstad. De banen in de industrie zijn nog goed voor minder dan 5 procent van de totale werkgelegenheid. Veel industriële bedrijvigheid is uit Brussel weggetrokken en heeft zich in de rand gevestigd - Vilvoorde, Nijvel, Zaventem.

2 Internationale beroepsbevolking

Dat Brussel zo divers en multicultureel is, heeft natuurlijk met de economie te maken. Uit alle windstreken kwamen mensen naar Brussel om er werk te vinden. Die migratie kwam behoorlijk op gang in de jaren 1950-1975, toen zich grote groepen arbeiders uit Zuid-Europa, Noord-Afrika en Turkije in en rond Brussel kwamen vestigen. Doorgaans namen zij slecht betaalde banen in horeca, bouw en industrie voor hun rekening.

Dat Europa voor Brussel koos als zijn belangrijkste hoofdstad, trok tal van internationale en Europese instellingen aan, maar ook hoofdkwartieren van multinationals, adviesbureaus, lobbyisten, advocatenkantoren, mediamensen, consultants. De behoefte aan hoogopgeleid en meertalig personeel blijft nog toenemen. Volgens de recentste European Cities Monitor (2009) - gebaseerd op enquêtes bij de 500 grootste Europese ondernemingen - staat Brussel op de lijst van de meest aantrekkelijke vestigingslocaties op de vijfde plaats, na »

Londen, Parijs, Frankfurt en Barcelona. Na New York is Brussel het belangrijkste diplomatieke centrum van de wereld. Die sterke internationale positie heeft ook gevolgen voor het toerisme. Driekwart van het zakentoerisme hangt samen met de rol van Brussel als Europese hoofdstad. Bij het vrijetijdstoerisme is dat een derde. Brussel is intussen uitgegroeid tot een van de grootste congressteden ter wereld.

3 Pendelaars

Van de naar schatting 650.000 arbeidsplaatsen die Brussel telt, wordt minder dan de helft ingenomen door Brusselaars. Ongeveer 56 procent van de banen wordt ingevuld door pendelaars. Daarvan komt tweederde uit Vlaanderen. Met ruim een kwart miljoen stromen ze elke dag uit het Noordstation, het Centraal Station of het Zuidstation of schuiven ze in kilometerslange files aan op de autowegen naar Brussel. Ze dragen hun steentje bij tot de economische groei van Brussel, maar ze wonen in Vlaanderen – waar ze ook belastingen betalen. Dat de rijkdom die in Brussel wordt gegenereerd uit Brussel wegvloeit, is sommige Brusselaars een doorn in het oog.

4 Werkloosheid

Het economische belang van Brussel is enorm: het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest levert 20 procent van de Belgische toegevoegde waarde. Tegelijk ligt het gemiddelde inkomen van de Brusselaars laag en heeft het gewest de hoogste werkloosheid van het land. Brussel is economisch rijk, maar sociaal arm: dat is de Brusselse paradox.

In 2008 bedroeg de werkloosheidsgraad er 19,5 procent, terwijl het nationaal gemiddelde

10,6 procent bedroeg. Dat hoge werkloosheids-cijfer heeft zware sociale gevolgen. Van de kinderen jonger dan 17 leeft 32 procent in een gezin zonder inkomen uit arbeid. Vooral bij

Ongeveer 56 procent van de banen wordt ingevuld door pendelaars. Daarvan komt tweederde uit Vlaanderen.

jongeren en laaggeschoolden is de werkloosheid extreem hoog: in 2008 was 32 procent van de -25-jarigen er werkloos.

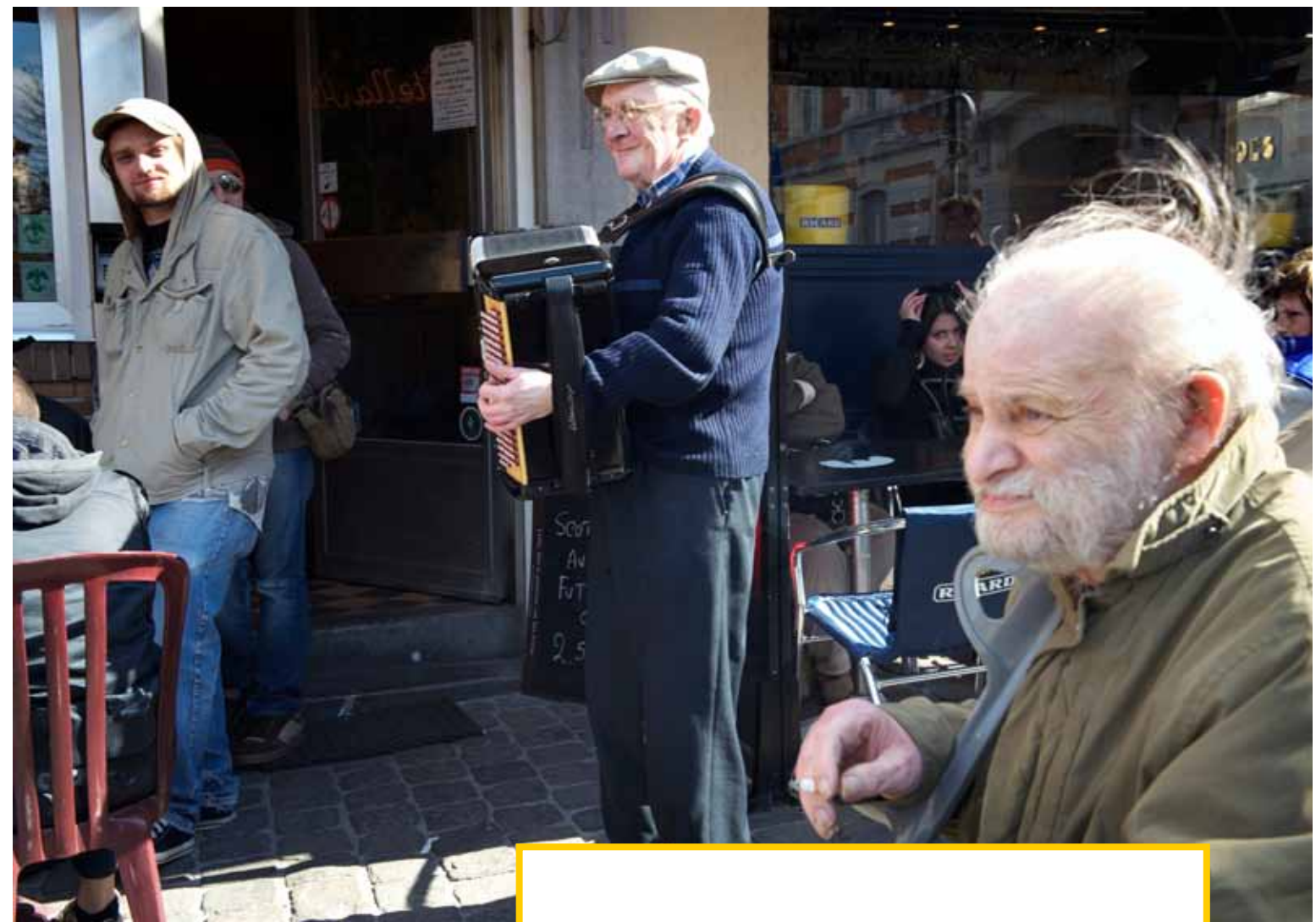
Ruim 30 procent van de werkzoekenden is van allochtone afkomst. Werkloze allochtonen – vooral uit Noord-Afrika en uit Turkije – kampen nog altijd met discriminatie bij het

solliciteren, maar ze zijn vooral laaggeschoold. Banen voor laaggeschoolden zijn er in Brussel nauwelijks nog. Ze zijn er wel in de Vlaamse Rand rond Brussel, maar het gebrek aan kennis van het Nederlands speelt Brusselse werkzoekenden parten. Amper 5% van de werklozen kent Nederlands, terwijl – zelfs in Brussel – voor 45 procent van de vacatures kennis van Frans én Nederlands wordt gevraagd. Ook het gebrekkige transportnetwerk tussen Brussel en de Rand is een obstakel.

5 De kloof

In 2006 leefde in Brussel 28 procent van de bevolking onder de armoedegrens. In Vlaanderen was dat 10,9 procent. Bovendien zijn er ook nog eens enorme verschillen tussen de Brusselse gemeenten. De rijkste gemeenten vinden we in het zuidoosten: Ukkel, Watermaal-Bosvoorde, Oudergem, Sint-Pieters-Woluwe, Sint-Lambrechts-Woluwe.

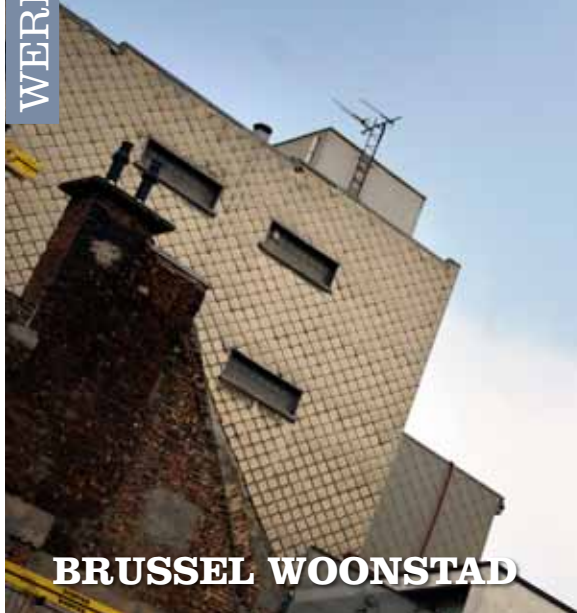
Met Vlaanderen verweven

In die residentiële gemeenten zijn de meer goegede buitenlanders gehuisvest. De armste gemeenten liggen in het westen en dicht bij het stadscentrum: Sint-Joost-ten-Node, Sint-Jans-Molenbeek en Sint-Gillis. Dat zijn zelfs de drie armste gemeenten van België. Ook in Anderlecht en Schaarbeek hebben veel mensen het moeilijk.

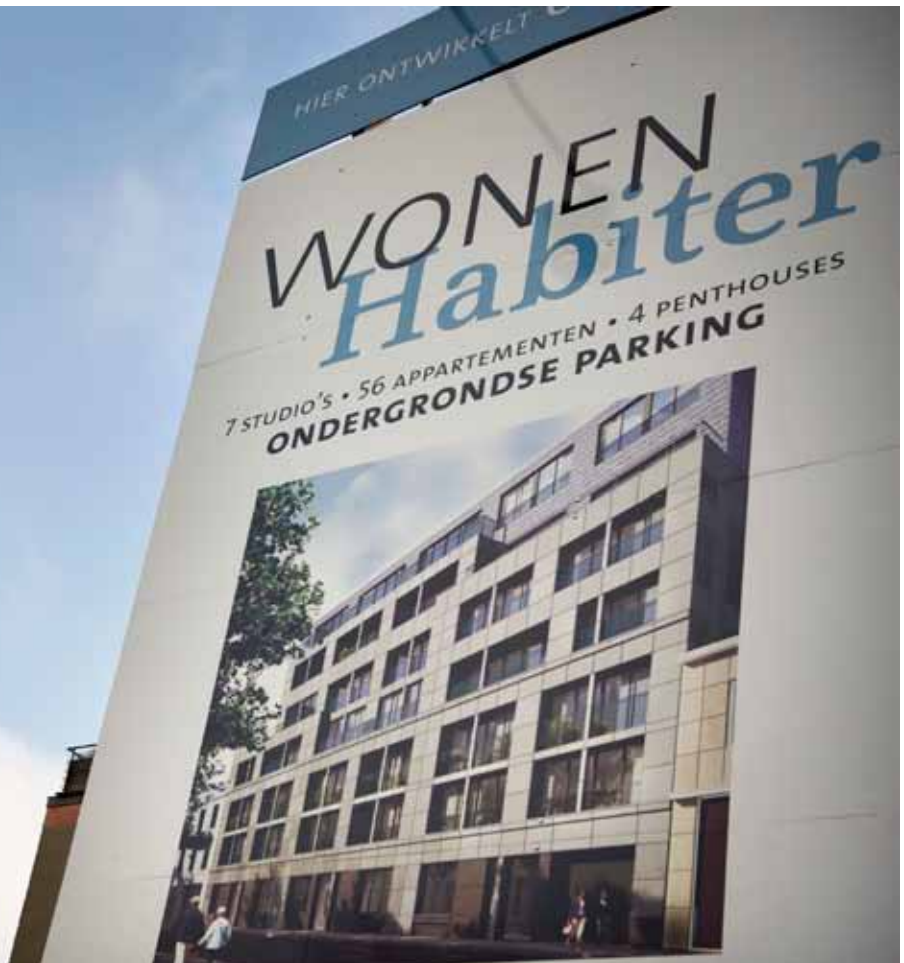
In de armere gemeenten is de bevolking doorgaans jonger en neemt ze explosief toe. Bij de jongeren is de schooluitval relatief hoog, ze vinden geen werk en wonen vaak in penibele omstandigheden. Diverse overheden proberen er iets aan te doen. Verloederde buurten worden opgeknapt en trekken opnieuw wat beter bemiddelde bewoners aan – met als onbedoeld neveneffect dat vaak de oorspronkelijke armere bewoners worden verdrongen. Brusselse en Vlaamse overheden en instellingen hebben de handen in elkaar geslagen om de werkloosheid te bestrijden, bijvoorbeeld door gerichte beroepsopleidingen aan te bieden.

Politiek en administratief liggen de grenzen van Brussel vast. Tegelijk raakt Brussel op sociaal-economisch vlak steeds meer verstrengeld met Vlaanderen en Wallonië. Volgens een onderzoek van de K.U. Leuven maken naast de 19 Brusselse gemeenten nog 43 gemeenten rondom Brussel deel uit van de Brusselse metropool. Ze komen in Brussel werken, lopen er school, proeven er van cultuur, laten er zich verzorgen, gaan er winkelen. Omgekeerd gaan jonge Brusselse gezinnen in de groene Rand rond de hoofdstad wonen.

Brussel is dus sterk met de omliggende regio's verweven. Dat beseft ook de Vlaamse overheid: de welvaart in de Rand en in de rest van Vlaanderen hangt samen met de dynamiek van Brussel. Daarom werkt ze in domeinen als mobiliteit, ruimtelijke ordening en werk nauwer met Brussel samen. Zo hebben de arbeidsbemiddelingsbureaus van Brussel en Vlaanderen en Wallonië de handen in elkaar geslagen om vacatures in de – Vlaamse – luchthavenregio rond Zaventem in te vullen. Die regio snakt naar geschoold en ongeschoold personeel, terwijl in Brussel bijna 20 procent van de actieve bevolking werkloos is. Een gebrekkige kennis van het Nederlands blijft het belangrijkste obstakel. Daarom investeert de Brusselse dienst voor arbeidsbemiddeling fors in taalopleidingen Nederlands. Zijn Vlaamse tegenhanger biedt een basispakket Nederlands aan en bemiddelt bij vacatures, en de Vlaamse vervoersmaatschappij De Lijn legt extra bussen van Brussel naar Zaventem in.

BRUSSEL WOONSTAD

Wakker worden in Brussel?

Brussel blijft een aantrekkelijke woonstad. Verloederde buurten worden opgeknapt, vervallen fabrieksgebouwen worden omgetoverd in fraaie lofts. Tijd om van een woning in Brussel te dromen?

Misschien ben je de dagelijkse files beu, wil je wonen waar je werkt, wil je genieten van het pittige stadsleven, heb je ontdekt dat Brussel veel groener is dan je had verwacht of ben je nieuwsgierig naar het kosmopolitische karakter van de grootstad? Dat zijn stuk voor stuk goede redenen om in Brussel te komen wonen.

Woontours

Alleen - waar ga je een woning zoeken? Brussel is erg divers, en de vastgoedprijzen variëren erg. Ook de leefbaarheid speelt een rol: zijn er peupertuinen en scholen in de buurt? Hoe zit het met het openbaar vervoer?

Om je te helpen, organiseert Wonen in Brussel elk jaar een vijftal Woontours. Die informeren je over de woonmogelijkheden die het gewest in petto heeft, van villawijken tot betaalbare nieuwbouwprojecten. Samen met de gids verken je het gemeenschapsleven, de shoppingmogelijkheden, het openbaar vervoer en het Nederlandstalig onderwijs. En je komt over de vloer bij mensen die in Brussel zijn komen wonen en die je vertellen over hun ervaringen.

Een Nederlandstalig netwerk

Voor Nederlandstaligen die in Brussel komen wonen, is de nabijheid van Nederlandstalige scholen en voorzieningen vaak een belangrijk argument. De jongste decennia heeft de Vlaamse overheid een eigen netwerk van organisaties en instellingen uitgebouwd, zodat Nederlandstalige Brusselaars in hun eigen taal onderwe-

zen, verzorgd en geholpen kunnen worden. Dat circuit omvat onder meer een Universitair Ziekenhuis, scholen op elk onderwijsniveau, dienstencentra en andere voorzieningen voor ouderen, kinderopvangcentra, speelpleinen, jeugthuizen en jeugdverenigingen.

Een recente blikvanger is zorgzoeker.be: een website waarop mensen een Nederlands-kundige eerstelijnszorgverlener in Brussel kunnen zoeken, van diëtisten tot oogartsen en vroedvrouwen. Nederlandstalige gezondheidsorganisaties in Brussel hebben het Huis voor Gezondheid opgericht, een samenwerkingsverband dat zorgverleners moet ondersteunen. In het hart van Brussel zijn senioren welkom in het Seniorencentrum.

Daarnaast wordt een fijnmazig net van 33 woonzorgzones uitgebouwd, vooral met het oog op thuiszorg en ouderenzorg.

www.woneninbrussel.be
www.zorgzoeker.be

‘Een genot om thuis te zitten werken’

Anouk De Vroey en Levi Wijns

zijn met hun twee kinderen in

een verbouwde oude drukkerij in

Sint-Jans-Molenbeek gaan wonen.

Dat bevalt hen uitstekend.

We hebben een tijdlang in Hoeilaart gewoond, in een oud huisje – heel idyllisch, er was zelfs een geit en een ezel. Maar we begrepen al snel dat een huis in de Vlaamse Rand niet meer te betalen was. Tijdens onze studies aan de VUB hadden we Brussel nog wat beter leren kennen en appreciëren. We zijn verhuisd naar Schaarbeek, naar de Brusilia-woontoren – de hoogste van Brussel. Daar hadden we een leuke flat op de 32ste verdieping, met een prachtig uitzicht over de stad.’

‘Een vriend die architect was, vertelde ons dat er in de kanaalzone in Sint-Jans-Molenbeek

een oude drukkerij te koop stond. We zijn poolhoogte gaan nemen en enkele dagen later zijn we al met de bank gaan praten. Het was een unieke kans. Sint-Jans-Molenbeek kenden we toen niet zo goed, al waren we er al vaker langsgefietst tijdens ons tochtjes langs het kanaal.’

‘We hebben de drukkerij grondig laten renoveren en verbouwen. Een deel van het gebouw verhuren we als loft. Het is hier erg ruim en licht – het is een genot om thuis te zitten werken terwijl de zon volop binnenstroomt. We hebben een dakterras en een binnenpleintje waar de kinderen naar hartenlust kunnen ravotten.’

‘We weten dat Sint-Jans-Molenbeek een negatief imago heeft, maar eigenlijk is het een sympathiek dorp. Goed, als je iets in je auto laat liggen, mag je niet verbaasd staan dat een ruit wordt ingeslagen. Tegelijk is er hier veel sociale controle. Iedereen kent iedereen. En als ik in de viswinkel kom, krijg ik een kopje muntthee voorgezet. De contacten met winkeliers zijn hier

veel hartelijker en persoonlijker dan elders.’

‘De kinderen zijn nu 2 en 4. Ze gaan naar een Nederlandstalige school in Koekelberg, waar ook een crèche aan verbonden is. In het klasje van Pauline zitten maar twee andere kinderen van wie beide ouders Nederlands spreken. Een probleem is dat niet. Pauline is erg taalvaardig en heeft al heel wat Frans opgepikt. Dat ze zich met anderstalige kinderen uit de slag leert trekken kan alleen maar verrijkend zijn, denk ik.

Intussen hebben we Sint-Jans-Molenbeek en omgeving al grondiger leren kennen en heel wat leuke plekje ontdekt. Het Scheutbosspark, bijvoorbeeld, aan de Mettwielaan. Da’s een natuurlijk park van 6 hectare, met een speeltuin en een weide waar Schotse Galloway-koeien rondlopen. Het is er rustig en tegelijk ook wel een beetje surrealistisch – je zit naar grazende koeien te kijken met op de achtergrond de Zuidertoren en de Brusselse skyline...’

HET SUCCES VAN HET NEDERLANDSTALIG ONDERWIJS

Geen roos zonder

Een vijfde van de Brusselaars is jonger dan 18 en de bevolking wordt almaar jonger. Elke dag trekken 230.000 kinderen en jongeren naar school. Hoe zit dat onderwijs in elkaar? En waarom gaan steeds meer anderstalige leerlingen naar Nederlandstalige scholen?

Brussel is meertalig. In welke taal volgen de kinderen er les?

Brussel is inderdaad meertalig, maar officieel is het een tweetalige stad. Toch kent het geen tweetalig onderwijs. Volgens de wet moet het onderwijs in een van de twee officiële talen worden ingericht: ofwel in het Nederlands, ofwel in het Frans. Daarom heb je in Brussel twee onafhankelijke onderwijsstructuren. Een van die twee is het Nederlandstalige onderwijs. Daarvoor is de Vlaamse Gemeenschap bevoegd.

In Nederlandstalige scholen mogen toch wel andere talen worden onderwezen?

Natuurlijk wel. Op de lagere school krijgen de kinderen vroeger dan in Vlaanderen Frans. Dat kan al vanaf het eerste leerjaar. Dat kan open tot vijf uur per week in het vijfde en zesde leerjaar. En in het secundair onderwijs staan ook Engels, Duits en Spaans op het programma. Maar de algemene vakken – wiskunde, geschiedenis, biologie, noem maar op – moeten in het Nederlands worden onderwezen.

Nederlandstaligen vormen in Brussel een kleine minderheid. Zo heel veel Nederlandstalige scholen zullen er dan wel niet zijn?

De Vlamingen in Brussel vonden het erg belangrijk dat hun kinderen les konden volgen in het Nederlands, en dan bij voorkeur in hun eigen buurt. Daarom hebben ze flink geïnvesteerd in een wijdvertakt scholennetwerk. Momenteel omvat dat 118 basisscholen en 35 secundaire scholen, met zowat 80 afstudeerrichtingen. Die scholen zijn bovendien vlot bereikbaar met het openbaar vervoer, ook voor leerlingen die van buiten Brussel komen. Overigens omvat dat netwerk ook scholen voor buitengewoon onderwijs, internaten, centra voor leerlingenbegeleiding, centra voor volwassenenonderwijs, enzovoort.

Trekken die scholen ook anderstalige kinderen aan?

Steeds meer. Tussen 1980 en 2000 is het aantal leerlingen in het Nederlandstalig Brussels

basisonderwijs bijna verdubbeld. Het overgrote deel van die extra leerlingen komt uit andersstalige en taalgemengde gezinnen. Momenteel trekt het Nederlandstalige onderwijs zowat 22 procent van de Brusselse kleuters aan en 17 procent van de lageschoolkinderen. In de Nederlandstalige scholen komt een kleine minderheid (10 procent kleuters en 12 procent lageschoolkinderen) uit homogeen Nederlandstalige gezinnen. Een op drie kinderen in het basisonderwijs spreekt thuis enkel Frans, en voor een op drie kinderen speelt het gezinsleven zich in nog een andere taal af. Kortom: binnen de schoolpoorten van Nederlandstalige scholen tref je steeds meer de taalvariatie aan die ook de dagelijkse leefwereld kleurt.

Waarom gaan anderstalige kinderen naar een Nederlandstalige school?

Steeds meer ouders beseffen dat je in Brussel maar beter twee- of drietalig kunt zijn. Als je Nederlands kent, verhoog je je kansen op de arbeidsmarkt. Maar er zijn ook wel andere »

doornen?

Kinderen op de Sint-Mariaschool in Schaarbeek

redenen. Het Franstalige onderwijs heeft het moeilijk en kampt met een negatief imago. Bovendien hebben de Vlamingen de voorbije decennia fors geïnvesteerd in de uitbouw van hun onderwijs. Veel basisscholen kregen peutersuizen en crèches en de schoolgebouwen werden opgefrist. Die investeringen hebben ervoor gezorgd dat het blauw-groene logo met de N – het logo van de Nederlandstalige scholen in Brussel – is uitgegroeid tot een kwaliteitslabel, ook bij anderstaligen.

Lesgeven in een klas waar het Nederlands slechts voor een klein deel van de leerlingen de thuistaal is, dat lijkt me niet zo gemakkelijk.

Dat is het ook niet. Toch gaan de leerkrachten die uitdaging erg gemotiveerd aan. In een gemiddelde klas heb je een paar Nederlandstalige leerlingen, een paar leerlingen uit gezinnen waar zowel Nederlands als een andere taal gesproken wordt, en een meerderheid die thuis geen Nederlands spreekt – Frans, Arabisch, Turks, Albanees, Pools, Russisch, noem maar op. In sommige klasjes zit

zelfs geen enkel Nederlandstalig kind. Toch krijgt de hele groep les in het Nederlands. Met die diversiteit moet je als leerkracht natuurlijk rekening leren houden: elk kind moet gelijke kansen krijgen.

Makkelijker gezegd dan gedaan. Krijgen ze extra steun?

Zeker. De leerkrachten kunnen terecht bij onderwijsondersteuners die hun programma specifiek afstemmen op de Brusselse situatie. Zo maken de meeste basisscholen gebruik van het aanbod van Voorrangbeleid Brussel en het Onderwijscentrum Brussel. Onder begeleiding van experts verhogen ze stap voor stap en via vernieuwende lesmethodes de taalvaardigheid van hun leerlingen. Ze leren ook vlotter omgaan met de verschillende gewoonten en culturen, waardoor ook het contact met de ouders verbetert. Dat is broodnodig: om het Nederlands echt onder de knie te krijgen, moeten de kinderen ook buiten de schoolmuren met Nederlands in contact komen, via boeken, tv-programma's, enzovoort.

En wat vinden Nederlandstalige ouders van die evolutie?

Veel ouders vinden zulke diverse klasjes verrijkend: spelenderwijs leren hun kinderen er respect, openheid en tolerantie aan – waarden die hen in een multiculturele wereld goed van pas komen. Andere ouders maken zich zorgen:

zal hun kind geen taalachterstand oplopen? Dat zet sommige Nederlandstalige ouders ertoe aan hun kinderen samen naar dezelfde scholen te sturen. Andere ouders sturen hun kinderen naar scholen in de Vlaamse Rand of verder.

Hoe moet het verder?

Volgens bevolkingsprognoses zal het aantal kleuters en lageschoolkinderen in Brussel de komende jaren fors toenemen. Dat geldt dus ook voor het leerlingenaantal in het Neder-

De Vlamingen hebben de voorbije decennia fors geïnvesteerd in de uitbouw van hun onderwijs.

landstalig onderwijs. Die toestroom kunnen de bestaande scholen niet opvangen. Moet de Vlaamse overheid extra Nederlandstalige scholen bouwen om duizenden leerlingen op te nemen waarvan slechts een klein percentage Nederlandstalig is? Ook als dat een risico inhoudt op schooluitval en taalachterstand? Moet het hele onderwijs in Brussel op de schop en moet resoluut worden gekozen voor meertalig onderwijs? Daar zal de komende jaren nog flink over worden gebakkeleid.

**Meer dan 30 jaar lang was
Willem Bosmans aan de slag
in het Nederlandstalig
basisonderwijs in Brussel.
‘Nederlandstalige kinderen in je klas
trekken de hele groep voort.’**

‘Hulp experts was erg welkom’

Ik ben als onderwijzer begonnen in 1971, in de Sint-Mariaschool in Schaarbeek, een school met iets meer dan 100 kleuters en scholieren. Dat waren vooral Vlaamse kinderen, maar gaandeweg kregen we er meer andersstalige kinderen bij – omdat ze in de buurt woonden, maar bij sommige gegoede ouders toch ook omdat ze graag wilden dat hun kind Nederlands leerde.’

‘Begin jaren 80 probeerde de Vlaamse overheid ook kinderen uit taalgemengde gezinnen aan te trekken, met een promotiecampagne in het Nederlands en het Frans. Dat vond ik niet zo’n goede zet – misschien had men toch sterker het Nederlandstalige karakter van de scholen moeten onderstrepen. Anderzijds heeft die campagne er het Brusselse onderwijs wel bovenop geholpen. De instroom van anderstaligen nam toe. Soms kregen we leerlingen die geen woord Nederlands kenden. Die hielpen

we in de middagpauze vooruit. Toen ik er in 1984 vertrok, was de school op weg om een concentratieschool te worden.’

‘Ik werd directeur van de Sint-Albertschool in Sint-Jans-Molenbeek: een school met zowat 70 kleuters en scholieren, vooral uit Nederlandstalige en taalgemengde gezinnen. Ook daar stroomden anderstaligen in. Op een bepaald moment telde onze school 15 nationaliteiten. Dat was interessant: we organiseerden feestjes met exotische hapjes en ik kende elk gezin persoonlijk. De sfeer op school was goed. Om de leerlingen met respect voor elkaars mening te leren dialogeren, hadden we “Filosoferen met kinderen” geïntroduceerd. Dat werkte wel.’

‘Dankzij het decreet Gelijke Onderwijskansen (GOK) kregen we extra begeleiding. Maar de grootste opsteker was het Voorrangbeleid Brussel. Onderwijsdeskundigen kwamen met ons meedenken hoe we het taalonderwijs

konden optimaliseren. We kregen ook nieuwe taalmethodieken aangereikt: Toren van Babel, later Totemtaal. Dat heeft flink geholpen. Mijn eigen dochter is naar onze school gegaan en taalproblemen heeft ze nooit gehad – ze werkt nu trouwens als journaliste. En Marokkaanse ex-leerlingen konden hoger onderwijs en zelfs universiteit aan.’

‘De laatste jaren voordat ik – in 2007 – met pensioen ging, kwamen Nederlandstaligen op een gerenoveerde fabriekssite in de buurt wonen. Hun kinderen stuurden ze naar onze school. Een goede zaak: zulke kinderen trekken de hele klas voort. Daarom vind ik het jammer dat maar een beperkt percentage Nederlandstalige kinderen bij voorrang mag worden ingeschreven. Als ik hoor dat Nederlandstalige onderwijzers hun eigen kinderen niet meer in de eigen school ingeschreven krijgen, frons ik toch de wenkbrouwen.’

STUDEREN IN BRUSSEL

Wist je dat Brussel de grootste studentenstad van België is? Die 75.000 studenten vallen in een grootstad natuurlijk veel minder op dan in Leuven en Gent. Daardoor zou je wel eens vergeten dat je er terecht kunt voor zowat elke opleiding – ook in het Nederlands.

Elk jaar studeren 23.000 jongeren aan een Nederlandstalige hogeschool of universiteit in Brussel. De meeste Nederlandstalige hogescholen en universiteiten hebben zich de voorbije jaren geclusterd in twee instellingen. Beide clusters bieden een volwaardig studiepakket aan, met bachelor- en masteropleidingen. Die worden uitgebreid voorgesteld op de

infodagen die de verschillende hogescholen en universiteiten organiseren.

De Universitaire Associatie Brussel is een samenwerkingsverband van de Vrije Universiteit Brussel (VUB) en de Erasmushogeschool.

De Hogeschool Universiteit Brussel (HUB) brengt de Katholieke Universiteit Brussel (KUB) en enkele hogescholen samen: hogeschoolstudenten volgen voor sommige vakken dezelfde lessen als de universiteitsstudenten.

Naast die twee clusters kun je in Brussel ook terecht in de Hogeschool Sint-Lukas Brussel en de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst. Aan beide hogescholen kun je creatieve of artistieke opleidingen volgen, van design en fotografie tot muziek en drama.

En een kot?

Je zoekt een kot in Brussel maar je zit met de handen in het haar? Dan is Quartier Latin iets voor jou. Die vzw is een samenwerkingsverband van alle Nederlandstalige Brusselse hogeronderwijsinstellingen dat het imago

van Brussel als studentenstad wil verbeteren. Bij Quartier Latin vind je een overzicht van het hele aanbod van studentenhuysvesting op de privémarkt – meer dan 3600 koten. Als kandidaat-huurder kun je er terecht voor informatie en bemiddeling. Daarnaast heeft de vzw zelf bijna 500 comfortabele en betaalbare studentenkamers in eigen beheer, pal in het centrum van de stad, in de levendige buurt tussen de Beurs en de kanaalzone.

Drempelvrees?

Begin oktober, aan het begin van het academiejaar, vindt de Dag van de Student plaats. Dat is een bruisend evenement barstensvol workshops, rondleidingen, concerten en fuiven. Hij helpt groentjes over hun drempelvrees heen, maar hij is net zo goed bestemd voor oude rotten: samen zetten ze die dag Brussel op zijn kop.

Quartier Latin:
www.qlb.be

Jolijn Swinnen volgt een master

Communicatiewetenschappen aan de Vrije Universiteit Brussel (VUB). Volgend jaar doet ze daar nog een master Filosofie bovenop.

‘Brussel is een stad die zich moeilijk prijsgeeft’, zegt ze. ‘Maar dat weerbarstige vind ik net aantrekkelijk.’

‘Brussel zet je op je plaats’

Ik ben opgegroeid in Vilvoorde, maar mijn ouders – Limburgers – hebben me al vroeg aangestoken met hun liefde voor Brussel. Eigenlijk stond het voor mij altijd al vast dat ik in Brussel zou gaan studeren. In het eerste jaar aan de VUB heb ik nog gependeld, heen en weer naar Vilvoorde. Maar dat kostte me te veel tijd. Ik vond een kamer vlakbij de VUB-campus op de grens van Elsene en Etterbeek.’

‘Dat beviel me heel erg: ik leerde nog meer mensen kennen – op de VUB gaat dat erg snel – en ik raakte betrokken bij allerlei activiteiten op de campus. Anderzijds is die campus wel een eiland. Je leeft in een kleine gemeenschap. Dat is gezellig, maar je blijft wel in je eigen kleine kringetje.’

‘Via Quartier Latin vond ik een kot in Schaarbeek, vlakbij het Josaphatpark, in een oud herenhuis met studenten van allerlei andere scholen. De buurt is zeer gezellig, met een fruitwinkeltje en een bakker vlakbij.’

‘Ik hou ervan om in Brussel te verdwalen.

De metro is handig en snel, maar niet zo geschikt om Brussel te ontdekken. Daarom dwing ik mezelf om nu en dan de fiets te nemen. Brussel blijft boeiend omdat je op zo’n kleine oppervlakte zo ongelooflijk veel contrasten ziet. Eén metrostation verder en je bent al in een andere wereld, met een andere sfeer. Brussel confronteert je ook met armoede, met daklozen – de stad zet je op je plaats, houdt je met beide voeten op de grond. Dat is heilzaam. Ik studeer filosofie, en ik zou het absurd vinden om over diversiteit en multiculturaliteit na te denken zonder er zelf mee in contact te willen komen. Dat loopt niet altijd van een leien dakje, maar het went. Je merkt dat je leert relativeren. En je ontmoet hier zo veel

verschillende mensen.’

‘Ik heb niet het gevoel dat ik Brussel al goed ken. Je doet altijd nieuwe ontdekkingen. Het Ivoren Aapje, bijvoorbeeld: een onweerstaanbare tweedehandsboekhandel aan de Begijnhofkerk, waar ik maar beter niet met te veel geld op zak binnenstap. Ik zit ook heel graag op een bankje achter het Kaaitheater: je kijkt daar uit op de oude industriële buurt van het Kanaal en Thurn & Taxis, een wat ruige buurt die een enorme metamorfose aan het doormaken is. Zoals zo veel andere plaatsen in de stad. Voordat ik via Erasmus naar Madrid ging, vond ik de Kunstberg verwaarloosd en oninteressant. Maar sinds de renovatie vind ik het er ongelooflijk mooi, zeker na zonsondergang.’

HET NEDERLANDS IN BRUSSEL

Een tweetalige

stad

Brussel is multicultureel en meertalig, een babelse stad met Frans als belangrijkste voertaal. Volgens de Belgische grondwet is Brussel een tweetalig gebied: Frans en Nederlands staan er op dezelfde voet. Dat merk je bijvoorbeeld op straat: alle straatnaamborden zijn er tweetalig. Hoe komt dat?

Op een kaart van België springt het meteen in het oog: Brussel ligt als een eiland in Vlaanderen. En ook in het Brusselse dialect en in de namen van de Brusselse gemeenten – Schaarbeek, Anderlecht, Watermaal-Bosvoorde, Oudergem – weerklinkt nog duidelijk het Vlaamse karakter van de stad.

Verfransing

Tot eind 18de eeuw was Brussel overwegend Nederlandstalig. Natuurlijk was er een Franstalige hofhouding gevestigd, maar datzelfde gold voor pakweg Sint-Petersburg, Wenen en Den Haag. De meeste Brusselaars gebruikten de Brabantse volkstaal, een dialect van het Nederlands. Dat veranderde pas na de onafhankelijkheid van België in 1830. Het kersverse koninkrijk had een strak in Brussel gecentraliseerd bestuur en koos Frans als officiële taal. Het Frans werd de taal van het gerecht, de administratie, het leger, de cultuur, de kranten. Als taal van de politieke en economische elite groeide Frans uit tot een statussymbool – ook in Vlaanderen. In 1860 sprak in Vlaanderen ruim 95 procent van de bevolking Nederlands, maar die mensen hadden nauwelijks politieke of economische macht. Ze werden bestuurd, onderwezen en berecht in een taal die de meesten niet begrepen.

België werd bestuurd vanuit de centraal gelegen hoofdstad Brussel. Rond dat politieke centrum groeide geleidelijk ook een financieel-economische elite. In een razendsnel tempo

kreeg Brussel een Franssprekende boven- en middenlaag. Lager en middelbaar onderwijs kon men nagenoeg enkel in het Frans volgen. Daardoor sijpelde het Frans geleidelijk ook in de lagere sociale klassen binnen.

In dezelfde periode trok Brussel ook massa's inwijkelingen aan, het grootste deel uit Vlaanderen, dat in de 19de eeuw een periode van economisch verval en hongersnood doormaakte. Ook die inwijkelingen verfranst: wie eentalig Nederlands was, had geen enkele kans om hogerop te geraken. Als Vlaamse ouders zich dat konden veroorloven, stuurden ze hun kroost naar Franstalige scholen. Het gevolg: hun kinderen werden tweetalig, maar hun kleinkinderen later vaak eentalig Frans. Die verfransing verspreidde zich ook buiten het historische centrum van Brussel: omliggende gemeenten als Elsene, Schaarbeek, Sint-Jans-Molenbeek en Anderlecht werden gaandeweg verfranst.

Brussel tweetalig

Eind 19de eeuw kwam een brede Vlaamse emancipatiebeweging op gang. Die drong er eerst op aan dat Nederlands als gelijkwaardig werd beschouwd met het Frans. Beide talen moesten in geheel België de officiële bestuurstalen worden. Dat was voor de Franstaligen ondenkbaar: Wallonië moest eentalig Frans blijven. Daarop stelden de Vlamingen hun eisen bij: ook Vlaanderen moest eentalig worden. Die eis werd begin jaren 1960 ingewilligd.

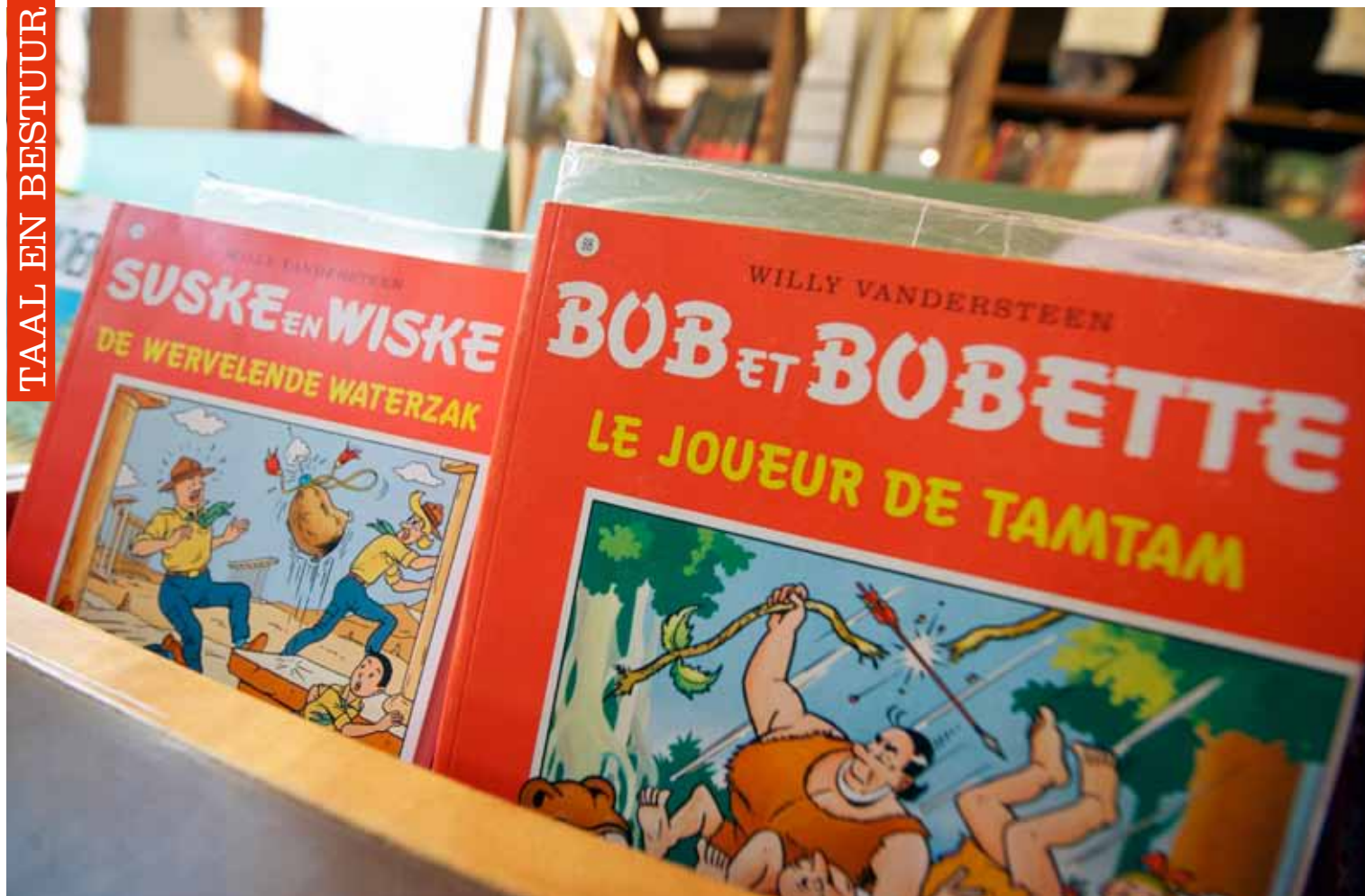
Intussen had de verfransing van Brussel zich doorgezet. In de jaren 50 was Brussel uitgedijd tot 19 gemeenten, die voorheen grotendeels Nederlandstalig waren geweest. De Vlamingen beseften dat maatregelen nodig waren om verdere verfransing te voorkomen. Ze wilden bovendien vermijden dat Brussel, hoofdstad van een tweetalig land, zelf eentalig Frans zou worden. Als eerste stap wilden ze Brussel daarom begrenzen tot de 19 gemeenten. Dat gebied moest vervolgens een tweetalig

In de jaren 50 was Brussel uitgedijd tot negentien gemeenten, die voorheen grotendeels Nederlandstalig waren geweest.

statuut krijgen, en de Vlamingen moesten behoorlijk vertegenwoordigd zijn in bestuur en administratie. Een groot deel van die eisen werd gerealiseerd in 1963, toen het Belgische parlement – met een tweederde meerderheid van Franstaligen en Nederlandstaligen – de taalwetgeving goedkeurde.

Op gelijke voet

Sinds de jaren 60 is België definitief ingedeeld in vier taalgebieden: het Nederlandse, »

het Franse en het Duitse taalgebied, en het tweetalige Frans-Nederlandse gebied Brussel-Hoofdstad. Die opdeling is gebaseerd op het territorialiteitsbeginsel. Volgens dat principe moet in welbepaalde aangelegenheden de streektaal als officiële taal worden gebruikt.

In het gebied Brussel-Hoofdstad, dat de 19 Brusselse gemeenten omvat, zijn er dus

**Steeds meer
Brusselaars gebruiken
andere thuistalen
dan het Frans of
het Nederlands.**

twee officiële talen, Nederlands en Frans. Die staan op gelijke voet. Dat betekent onder meer dat je in alle Brusselse openbare instellingen – met inbegrip van de IRIS-ziekenhuizen, spoed-diensten en de brandweer – zowel in het Frans als in het Nederlands terecht kunt. Als je in het

postkantoor of in het gemeentehuis Nederlands praat, moet de loketbediende je ook in het Nederlands helpen. Hoewel dat recht door de wet wordt gewaarborgd, wordt het in de praktijk niet altijd gerespecteerd.

Een meertalige stad

Intussen is de bevolking almaar diverser geworden. Steeds meer Brusselaars gebruiken andere thuistalen dan het Frans of het Nederlands. Brussel is een meertalige stad geworden. In de werkelijkheid van alledag blijft het Frans overeind als voertaal, al is bij de jonge generatie het Engels in opmars. Tegelijk besluiten veel Brusselaars Nederlands te leren, als tweede, derde of vierde taal: ze beseffen dat ze daarmee hun kans op een aantrekkelijke baan vergroten. Er zijn natuurlijk nog andere redenen: misschien gaan hun kinderen wel naar een Nederlandstalige school, hebben ze Nederlandstalige vrienden of beseffen ze dat ze zonder Nederlands een deel van het bruisende stadsleven missen.

Taalwetwijzer

De taalwetgeving is behoorlijk ingewikkeld, zeker in Brussel. Bij het Steunpunt Taalwetwijzer kun je terecht met vragen en problemen. Je kunt er ook een verhelderende brochure bestellen of downloaden:
www.taalwetwijzer.be

‘Waarom ik Nederlands wilde leren? In elke vacature zag ik bilingue als voorwaarde staan’, zegt Madeleine Ki Shi. ‘Een goeie job vinden zonder Nederlands is moeilijk.’

Alstublieft!

Madeleine Ki Shi verblijft sinds 1999 in Brussel. ‘Als je zoals ik uit Congo komt, krijg je maar moeilijk zicht op de onderwijsstructuren. Ik wist niet waar ik Nederlands kon leren. Op een keer – ik volgde toen avondles Frans – gaf ik een boek door aan een medestudente en zei “Alstublieft!” – ik had dat woord toevallig ergens opgepikt. “Jij kent Nederlands?” vroeg ze. “Helemaal niet,” zei ik. “Maar ik wil het wel graag leren. Ik weet alleen niet waar!”

‘Zo kwam ik bij Lethas terecht, een centrum voor volwassenenonderwijs aan het Rouppeplein. Nederlands leren ging vrij gemakkelijk. Desnoods deed ik een module opnieuw. Ik nam ook deel aan de “conversatietafels”. Daar kun je je Nederlands oefenen, samen met Nederlandstalige vrijwilligers. Dat is erg nuttig. Op een keer kwam iemand op een conversatietafel BON voorstellen, het Brussels Onthaalbureau dat nieuwkomers helpt integreren. Ik was er toen toevallig niet, maar een vriendin zei me

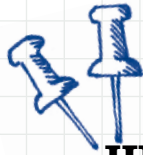
achteraf: “Dat is echt iets voor jou!”. Ze had gelijk. Ik heb bij BON een cursus maatschappelijke oriëntatie gevolgd, in het Nederlands. In die cursus krijg je heel praktische informatie: over de arbeidsmarkt, over huisvesting, over gezondheidszorg, over hoe de overheid in elkaar zit, enzovoort. Allemaal heel bruikbaar, al vind ik wel dat men sommige thema’s wat meer kan uitdiepen. Bijvoorbeeld: wat zijn je rechten als een politieagent aanbelt? Ik heb al met valse politieagenten te maken gehad, vandaar...’

‘Daarna heb ik bij de VDAB een opleiding administratief medewerker gevolgd. En nu krijg ik daar een cursus sociale wetgeving. In het Nederlands, jazeker. Eindelijk heb ik nu ook een identiteitskaart gekregen die minstens 5 jaar geldig is, zodat ik volop werk kan zoeken. Volgende week heb ik een afspraak met een VDAB-consulente. Intussen werk ik als vrijwilliger bij Kind & Preventie – ik help kindjes wegen en meten. Meteen een gelegenheid om mijn Nederlands te onderhouden!’

Wegwijs

Het Huis van het Nederlands maakt je wegwijs in het aanbod aan cursussen Nederlands in Brussel. Het Huis waakt ook over de kwaliteit van de cursussen. BON, het Brussels onthaalbureau, helpt mensen van andere herkomst om zich in België in te burgeren.
www.huisnederlandsbrussel.be
www.bonvzw.be

HET BRUSSELS LABYRINT

Als je wilt begrijpen hoe Brussel vandaag de dag wordt bestuurd, moet je de recente geschiedenis van België erbij nemen.

De instellingen: een

Tot 1970 was België een unitaire staat, met één parlement en één regering. Sinds 1970 wordt de Belgische staat geleidelijk omgebouwd tot een federale staat. Die bestaat uit verschillende deelstaten.

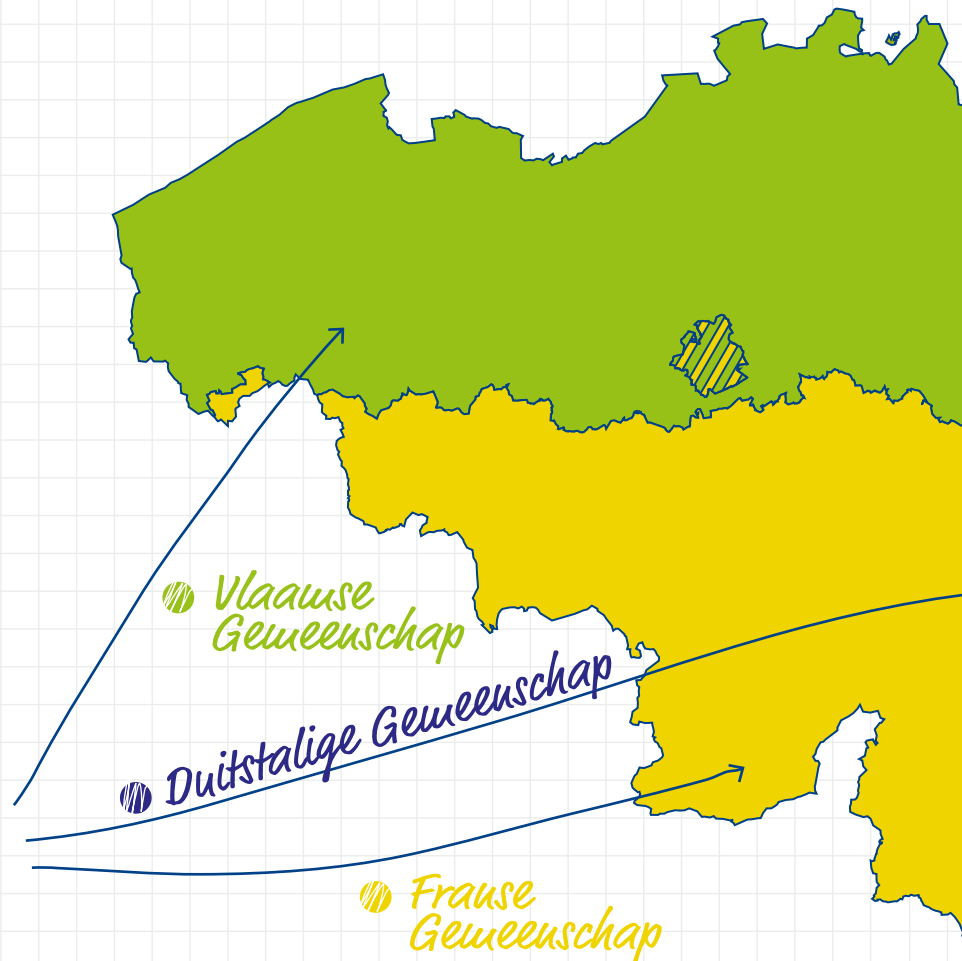
Deelstaten

In een federale staat worden de burgers tegelijk bestuurd door de federale overheid en door de overheid van hun deelstaat. Die overheden staan op gelijke voet en hebben eigen bevoegdheden. Zo is de federale overheid bevoegd voor justitie, in alle deelstaten, maar bijvoorbeeld niet voor het onderwijs of de media. In de deelstaat Vlaanderen is het de Vlaamse overheid die bijvoorbeeld beslist welke televisie-maatschappijen op de kabel mogen en hoe het geschiedenisonderwijs eruitziet.

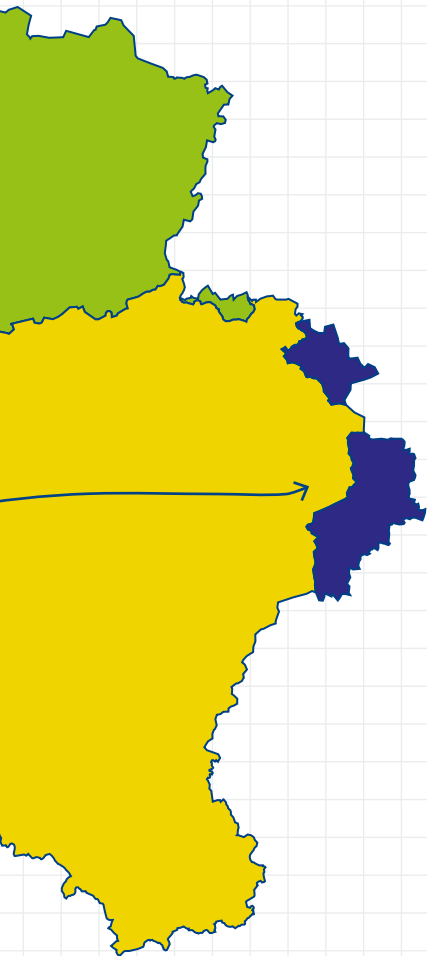
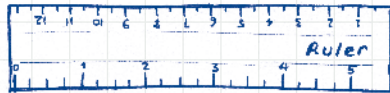
Dat principe lijkt eenvoudig, maar in de praktijk is het ingewikkelder. België heeft immers twee soorten deelstaten: gemeenschappen en gewesten. Die overlappen elkaar gedeeltelijk, maar niet volledig.

Gemeenschappen

België telt drie gemeenschappen: de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap. Die gemeenschappen zijn in de eerste plaats bevoegd binnen hun eigen taalgebied. De Vlaamse en de Franse Gemeenschap hebben echter ook bevoegd-

stoomcursus

heden in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, omdat Brussel geen aparte vierde gemeenschap vormt.

De gemeenschappen zijn bevoegd voor taal, cultuur, onderwijs, en welzijns- en gezondheidszorg.

Gewesten

België heeft ook drie gewesten. De gewesten oefenen hun bevoegdheden uit op een precies afgebakend grondgebied. Het grondgebied van het Vlaamse Gewest valt samen met het Nederlandse taalgebied. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest omvat het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad – dat zijn de 19 Brusselse gemeenten. Het grondgebied van het Waalse Gewest valt samen met het Franse en het Duitse taalgebied.

De gewesten zijn bevoegd voor materies zoals economie, werkgelegenheid, landbouw, wegen, ruimtelijke ordening en milieu.

Brussel, hoofdstad van Vlaanderen

Elk gewest en elke gemeenschap heeft een eigen regering en een eigen parlement. In 1980 heeft Vlaanderen beslist om de parlementen en de regeringen van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest samen te voegen. Daardoor is er maar één Vlaams Parlement en één Vlaamse Regering. Beide instellingen zijn ondergebracht

in Brussel. Het Vlaams Parlement vergadert er in een eigen parlamentsgebouw. De zetel van de Vlaamse Regering bevindt zich aan het Martelarenplein. Een groot deel van de Vlaamse administratie is in hartje Brussel gevestigd.

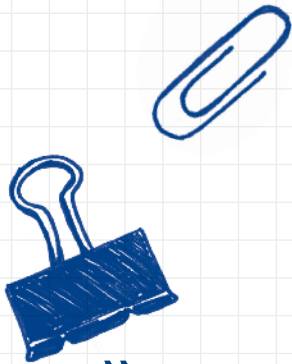
Brussel: één gewest, twee gemeenschappen

Voor Brussel werd in de jaren 80 een aparte regeling uitgewerkt. In Brussel wonen immers zowel Nederlandstaligen als Franstaligen.

Sinds 1989 vormen de 19 Brusselse gemeenten samen een afzonderlijk gewest: het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Bovendien kon de hoofdstad van België niet zomaar bij Vlaanderen of Wallonië worden ondergebracht. Sinds 1989 vormen de 19 Brusselse gemeenten samen een afzonderlijk gewest: het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Tegelijk hebben zowel de Vlaamse Gemeenschap als de Franse Gemeenschap bevoegdheden in Brussel.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is het belangrijkste beleidsniveau in Brussel. Het is bevoegd voor zogenaamde grondgebonden materies als verkeer, leefmilieu, stedenbouw, openbare werken, huisvesting, economie en infrastructuur.

Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest heeft een eigen parlement, een eigen regering en een eigen administratie. Het Brusselse Parlement is het parlement van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Het bestaat uit 89 rechtstreeks verkozen leden. Daarvan zijn zeventien zetels voorbehouden voor de Nederlandse taalgroep. Het Brusselse Parlement oefent zijn bevoegdheden uit door middel van ordonnanties.

Die moeten door een meerderheid van beide taalgroepen worden goedgekeurd.

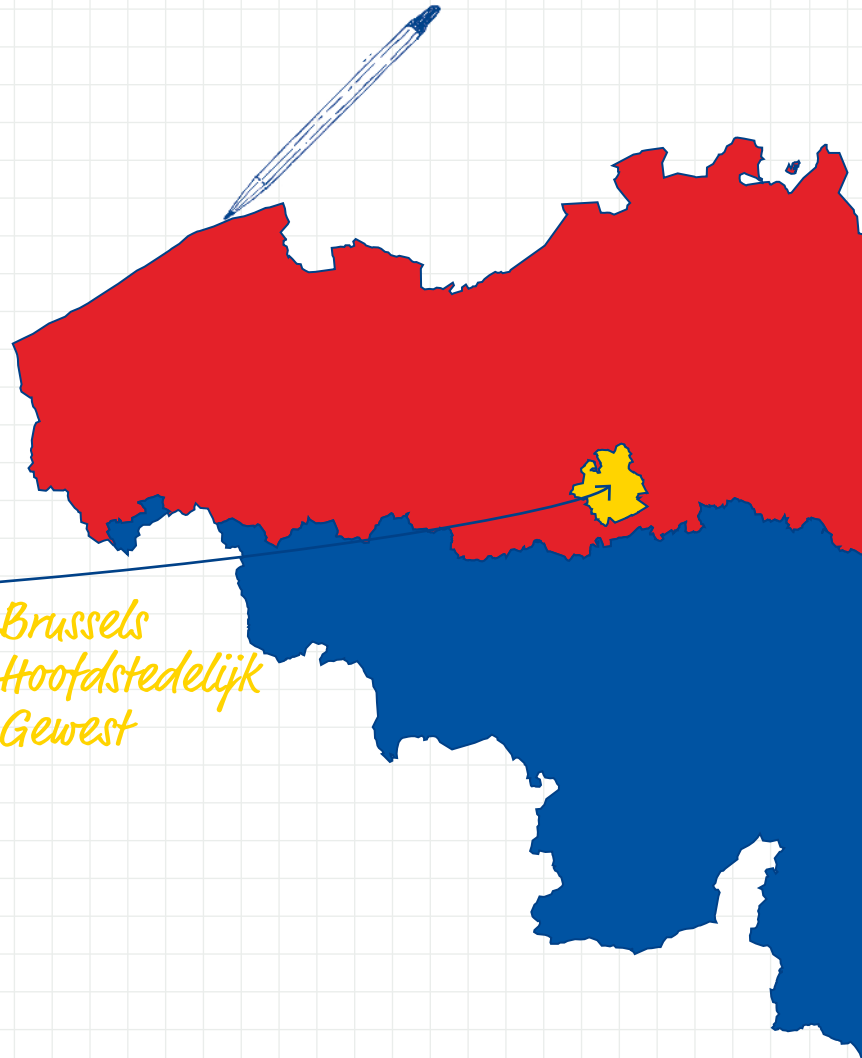
De Brusselse Hoofdstedelijke Regering bestaat uit vijf ministers: twee Franstaligen, twee Nederlandstaligen en een minister-president. Daarnaast omvat ze nog een aantal staatssecretarissen, waarvoor de pariteit tussen de taalgroepen niet geldt.

Ook de Vlaamse en de Franse Gemeenschap hebben bevoegdheden in Brussel, in eerder persoonsgebonden materies zoals onderwijs, welzijn en culturele aangelegenheden. Beide gemeenschappen kunnen daarom rechtstreeks in Brussel beslissingen nemen. Keurt het Vlaams Parlement bijvoorbeeld een decreet

● Brussels Hoofdstedelijk Gewest

● Vlaams Gewest

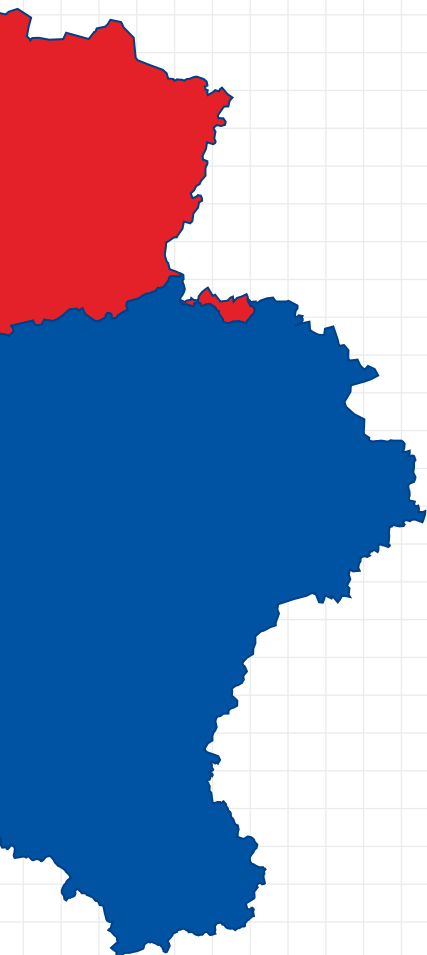
● Waals Gewest

$$5+3=15$$

$$\Sigma = mc^2$$

goed in verband met onderwijs, dan geldt dat decreet ook voor de Nederlandstalige scholen in Brussel.

Gemeenschapscommissies

Soms treden de gemeenschappen niet rechtstreeks op, maar via hun gemeenschapscommissies in Brussel: de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) en de Commission communautaire française (Cocof). VGC en Cocof zijn als het ware het verlengstuk van de twee gemeenschappen in Brussel.

Om aangelegenheden te regelen die niet uitsluitend tot de ene of de andere gemeenschap behoren, zoals bijvoorbeeld de OCMW's, is de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC) in het leven geroepen, waarin beide taalgroepen vertegenwoordigd zijn.

Vlaamse Gemeenschap in Brussel

De Vlaamse Gemeenschap treedt in Vlaanderen niet altijd rechtstreeks op: soms doet ze dat via de lokale bestuursniveaus van de provincies of de gemeenten. In Brussel wordt dat lokale bestuursniveau ingevuld door de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC). De VGC ondersteunt de Nederlandstalige voorzieningen in Brussel op het domein van cultuur, onderwijs en welzijns- en gezondheidszorg. Daarnaast

draagt de VGC er mee zorg voor dat de Vlaamse decreten in Brussel worden uitgevoerd.

Ook de VGC heeft een Raad en een College: in de VGC-Raad zitten de zeventien Nederlandstalige parlementsleden uit het Brussels Parlement. In het College zitten de Nederlandstalige Brusselse ministers en staatssecretaris.

Open voor iedereen

De Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschapscommissie hebben in Brussel een fijnmazig netwerk van Nederlandstalige voorzieningen en organisaties uitgebouwd: scholen, gemeenschapscentra, voorzieningen voor ouderen, media, een universitair ziekenhuis, bibliotheken, enzovoort. Dat netwerk geeft Nederlandstalige Brusselaars voldoende ruggensteun om zich volop in Brussel te engageren. Het staat ook heel nadrukkelijk open voor anderstaligen.

Vlaamse overheid:
www.vlaanderen.be/brussel
Vlaamse Gemeenschapscommissie:
www.vgc.be

MUNT. PUNT

de place to bru

Muntpunt wordt een meertalig infocentrum met een moderne, grootstedelijke verblijfsbibliotheek. Het wordt het vlaggenschip voor de promotie van Nederlandstalige en Brusselse initiatieven en organisaties. Het wordt een hotspot voor bewoners, pendelaars, bezoekers en alle anderen. De opening van Muntpunt is voor 2012 gepland, maar de website is nu al online.

Het centrum krijgt een lezershoek, meetingruimtes, een bar, een zithoek en een informatiebalie. Op www.muntpunt.be vind je allerlei informatie over uitgaan, wonen en werken in Brussel, maar ook over boeken, cd's, workshops, evenementen, enzovoort. Het is de bedoeling dat de website later ook beschikbaar wordt in het Frans en het Engels.

Muntpunt is een initiatief van de Vlaamse overheid en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC). De twee trekkers van Muntpunt zijn de Hoofdstedelijke Openbare Bibliotheek (HOB) en Onthaal en Promotie Brussel (OPB). |

Media en informatie

Stadskrant

Brussel Deze Week is een wekelijks informatieblad met een Agenda-bijlage, dat via displays gratis wordt verspreid. Men kan zich ook op de krant abonneren: www.brusseldezeweek.be.

Stadsradio

Fm brussel is een professionele Nederlandstalige stadsradio die 24 uur per dag uitzendt op 98.8 MHz: www.fmbrussel.be.

Stadstelevisie

De Nederlandstalige stadstelevisie heet tvbrussel. De zender zit in het hele Brusselse Hoofdstedelijke Gewest op de kabel en is ook digitaal te bekijken: www.tvbrussel.be.

Nieuwssite

Brusselnieuws.be is de nieuwssite op het internet. Ze integreert nieuwsberichten van Brussel Deze Week, fm brussel en tvbrussel en presenteert daarnaast ook eigen nieuws.

